

2004 gruodžio 9
Nr. 23

Lietuvos
Katalikų
Bažnyčios
informacijos
centro
leidinys

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Šiame numeryje:

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos kariuomenės ordinariatas turės savo bažnyčią	2
Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas	3
Kauno arkivyskupijos kunigų susirinkimas	3
Renginiai Panevėžio vyskupijoje	4
Šv. Cecilijos šventė Sintautuose	6

Homilijos

ŠVENTOJI ŠEIMA Kristaus Gimimas (Kalėdos)	7
DIEVAS GELBĖTOJAS Marija Dievo Gimdytoja	8
MŪSŲ ŽVAIGŽDĖ Viešpaties Apsireiškimas	9

Bažnyčios dokumentai

Tarptautinė katechezės taryba SUAUGUSIŲJŲ KATECHEZĖ KRIKŠČIONIŲ BENDRUOMENĖJE	10
--	----

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius perdavė stačiatikių patriarchui Baltramiejui I relikvijas	22
Posėdžiavo Europos Sąjungos šalių vyskupai	22

Lietuvos kariuomenės ordinariatas turės savo bažnyčią

Lapkričio 23 d., pirmą kartą po daugiau nei 50 metų, Vilniaus šv. Ignoto bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios. Tadien ši šventovė po rekonstrukcijos perduota kariams ir dedikuota pagrindine Kariuomenės ordinariato bažnyčia.

Iškilmės prasidėjo Krašto apsaugos ministerijos aikštėje, kur buvo sutiktas šalies vadovas V. Adamkus. Po to procesija Benediktinių gatve pajudėjo bažnyčios link. Procesijos priekyje buvo nešamas kryžius, po to – Lietuvos Respublikos ir kariuomenės vėliavos. Procesijoje ėjo garbės sargybos kariai, Karo akademijos choras „Kariūnas“, apeigoms patarnaujantieji kariai, apaštališkasis nuncijus dr. Peteris Stephanas Zurbriggenas, kardinolas A. J. Bačkis, Lietuvos kariuomenės ordinaras vysk. E. Bartulis, vyskupai, kunigai, šalies ir krašto apsaugos vadovybė, svečiai iš užsienio. Prie Šv. Ignoto bažnyčios įteikus simbolinį raktą ordinaras vysk. E. Bartulis visus pakvietė į šventovę. Kariuomenės vyriausiasis kapelionas plk. Juozas Gražulis ordinaro pakviestas atidarė bažnyčios duris.

„XVII a. statyta Šv. Ignoto bažnyčia kadaise buvo viena puošniausių Vilniuje. Per praėjusius šimtmečius ji džiaugėsi ir liūdėjo drauge su savo miestu ir šiandien vėl suspindėjo tikroju šventovei priderančiu grožiu. Tad šie žingsniai iki dar uždarytų bažnyčios durų simboliškai teisriškė tą kelią, kurį turi nueiti kiekvienas, trokštantis visaverčio gyvenimo, kupino šviesos ir tiesos, ramybės ir džiaugsmo. Nuo šios valandos visi Lietuvos kariuomenės keliai teveda į šventovę. Ženkime į ją džiaugsmingai!“ – šiais žodžiais susirinkusiuosius į pagrindinės Lietuvos kariuomenės bažnyčios dedikavimo iškilmę pakvietė ordinaras vyskupas E. Bartulis.

Bažnyčios dedikavimo iškilmėms vadovavęs Lietuvos kariuomenės ordinaras sakė: „Nuostabu, kad Lietuvos kariuomenė nuo šiandien turės savo namus, skelbiančius jų tikėjimą. Juk būtent tikėjimas padaro mus bendruomene, vienijama ne luominiais, socialiniais ekonominiais, tautiniais, rasiniais ar politiniais pagrindais. Šį tikėjimą apaštalas Simonas Petras kadaise išpažino Šventojoje žemėje, Pilypo Cezarėjos apylinkėse, o mes jį priėmėme savo Krikšto valandą. Šiuo Petro tikėjimu remdamasi, Bažnyčia buvo tvirta kaip uola, šį tikėjimą ji išlaikė du tūkstančius metų nepakitusi, bet amžių būvyje vis giliau perprantama, vis labiau stebinanti, vis nuoširdžiau mylima, vis akivaizdžiau keičianti pasaulį, vis iškalbingiau kviečianti jam išsipareigoti“.

Po karių šventovės dedikavimo apeigų prasidėjo šių iškilmių kulminacija – šv. Mišios, kurių koncelebracijai vadovavo kardinolas A. J. Bačkis. Pasi-džiaugęs sušvitusiu pastatu, kardinolas prisipažino prieš metus dar netikėjęs, jog pavyks greitai nuveikti tokį didelį darbą ir restauruota bažnyčia pripildys džiugesio ne vien kariuomenės, bet ir gyventojų širdis – juk šventovė papuoš Vilniaus senamiestį.

Apeigoms pasibaigus, perskaitytas popiežiaus Jono Pauliaus II laiškas – sveikinimas šia ypatinga proga. Bažnyčios dedikavimo aktą pasirašė Bažnyčios hierarchai, aukšti mūsų valstybės pareigūnai, svečiai ir privalomosios karo tarnybos karys. Šiam įvykiui atminti Šv. Ignoto bažnyčios sienoje atidengta dedikacijos lenta.

Šv. Ignoto bažnyčia pradėta statyti 1622 m., pašventinta 1647 m. Beveik po šimto metų – 1737 m. pastatą sunaikino gaisras, įgriuvo vidurinės navos skliautai. 1748–1750 m. vadovaujant architektui Tomui Žebrauskui perstatytas vargonų choras, padidinti šoninės koplyčios langai, skliautai papuoš

Pranešimas

Panevėžio vyskupijos kurija praneša, kad Panevėžio vyskupas, sužinojęs apie 2004 m. lapkričio 27 d. autoįvykį Pasvalyje, Biržų gatvėje, kuriame dalyvavo kun. Žydrūnas Jurkus, ir susipažinęs su pirminėmis Pasvalio rajono policijos komisariato išvadomis, nusprendė kun. Žydrūną Jurkų atleisti iš Pasvalio šv. Jono Krikštytojo parapijos vikaro pareigų ir sustabdyti jo visus kunigiškus įgaliojimus. Galutinį sprendimą dėl kun. Žydrūno Jurkaus Panevėžio vyskupas priims pasibaigus ikiteisminiam tyrimui ir susipažinęs su jo rezultatais.

-P-

Seminaras jaunimo grupių vadovams

Lapkričio 19–20 d. Kaišiadorių vyskupijos sielovados centre vykusiame jaunimo grupių vadovų seminare dalyvavo jaunimo atstovai iš vienuolikos Kaišiadorių vyskupijos parapijų. Seminarą organizavo Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centras.

Lapkričio 19 d. po susipažinimo seminaro dalyviai dalijosi savo veiklos patirtimi. Iš jaunimo apibendrinimų aiškėjo, kad nėra lengva jaunimą sudominti, patraukti, bet seminarai reikalingi: po jų į parapijas grįžtama su naujomis idėjomis ir ryžtu energingiau kibtį į darbus. Penktadienio vakaras buvo skirtas katechezei „Aš – kaip žalias medis“. Seminaro dalyviai turėjo progą atidžiau pažvelgti į save, palyginti savo gyvenimą su medžio gyvenimu, pagalvoti, iš ko kiekvienas semiasi gyvybės jėgų, kur yra įsišaknijęs, kokius žiedus krauna, kokius vaisius nori sunokinti.

Lapkričio 20 d. katechezės vedė Kaišiadorių parapijos pastoracijos darbuotoja Jolanta Pupalaigytė. Jų metu jaunimas stengėsi suvokti, ką Jėzaus gimimas reiškia kiekvienam, bandė įsivaizduoti Jėzaus gimimą mūsų dienomis, svarstė, kiek yra pasirengęs priimti Jėzų į savo širdį.

-is-

Festivalis *Cantate Domino*

Lapkričio 26–28 d. Kaune vyko XII jaunimo kamerinių chorų sakralinės muzikos festivalis *Cantate Domino*. Lapkričio 26 d. Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (Vytauto) bažnyčioje

prieš vakarines šv. Mišias ir po jų pasirodė aštuoni jaunųjų choristų kolektyvai iš Vilniaus, Kauno ir Panevėžio. Lapkričio 28 d. toje pačioje bažnyčioje po sumos giedojo Vilkaviškio katedros ir kultūros rūmų chorai, Vilniaus pedagoginio universiteto Muzikos katedros merginų, Klaipėdos jaunimo centro merginų, Klaipėdos universiteto Menų fakulteto bei Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Kauno fakulteto merginų chorai bei Vytauto bažnyčios choras – vienas pagrindinių šio festivalio rengėjų. Po to iš bažnyčios festivalis persikėlė į Kauno filharmoniją. Čia pasirodė beveik dešimt kolektyvų, tarp jų – Kauno berniukų ir jaunuolių choras „Varpelis“, Šiaulių konservatorijos mišrus choras, Vilkaviškio vyskupijos Krikščioniškosios kultūros centro Č. Sasnausko kamerinis choras, Kauno J. Gruodžio konservatorijos kamerinis choras ir Kauno šv. Arkangelo Mykolo (Iglulos) bažnyčios kamerinis choras.

-dch-

Renginiai Prienų parapijoje

- Lapkričio 12 d. vyko pirmoji Prienų parapijoje susibūrusios grigališkojo choralo giedotojų grupės repeticija. Grupės vadovė, VDU filosofijos dėstytoja dr. Milda Paulikaitė choralo grupės narius ne tik mokė giedoti, bet ir supažindino su grigališkojo choralo giedojimo istorija bei ypatumais. Grigališkasis choralas pirmą kartą giedotas pirmąjį advento penktadienį per vakaro šv. Mišias.

- Lapkričio 13 d. duris atvėrė jau antri metai gyvuojanti šeštadieninė mokyklėlė jauniausiems parapijos nariams. Mokyklėlės tikslas – auginti ir brandinti krikščioniškos bendruomenės, maldos ir žmogiškųjų vertybių patirtį. Mažieji turi tris užsiėmimus: religijos, dainavimo-giedojimo ir darbelių. Susitikimai užbaigiami kuklia agape, kuriai vaišių atsineša patys vaikai. Mokyklėlėje darbuojasi vyresnieji vaikai ir jaunimas, globojami parapijos katechetų.

- Lapkričio 14 d. parapijos namuose surengtas pirmasis šeimų klubo „Po skliautu“ susitikimas, į kurį rinkosi jaunos, penkiolika metų santuokoje išgyvenusios šeimos. Sutuoktiniams prisistačius, kiekviena šeima kūrė jų bendro gyvenimo pagrindinius žingsnius atspindinčius koliažus. Kun. Rytis Baltrušaitis drauge su sutuoktiniais anali-

ti tapyba ir lipdiniais. Didžiajame altoriuje buvo S. Čekavičiaus paveikslas „Šv. Ignatas“. 1774–1798 m. buvusio jėzuitų noviciato patalpose veikė Vilniaus dvasinė seminarija. Ją uždarius, 1798 m. pastatuose įkurdintos kareivinės, arklidės, po metų įrengtas karininkų klubas. XIX a. antroje pusėje pastatai buvo rekonstruoti, iškirsti didesni langai, pakeisti stogai. 1925–1926 m. pastatas vėl pritaikytas religinėms apeigoms. Ypač stipriai pastatas nukentėjo sovietmečiu. Bažnyčia buvo paversta kino studija. Nuo 1991-ųjų čia veikė paveikslų galerija, vyko Šv. Kristoforo orkestro repeticijos. Visiškai suniokota bažnyčia rekonstruota pagal architektų Evaldo Purlio, Daliaus Striuko ir Editos Žarkovskienės projektus. Į bažnyčią iš Lietuvos dailės muziejaus sugrįžo ir senasis S. Čekavičiaus paveikslas „Šv. Ignatas“.

-jg-

Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas

Lapkričio 23 d. Palaimintojo Jurgio Matulaičio seminarijoje su Vilkaviškio vyskupijos kunigais susitiko Liublino (Lenkija) arkivyskupo vikaras pašvęstojo gyvenimo reikalams prel. Józefas Marianas Szczypa. Viešėdamas Lietuvoje šių metų vasario 5 d., svečias su jaunimo sielovados darbuotojų atstovais iš visų vyskupijų apžvelgė darbo su Mišių patarnautojais gaires. Šį kartą buvo pristatyta ką tik lietuviškai pasirodžiusi jo knyga „Tarnauju Viešpačiui“. Tai pagalbinė priemonė besirūpinantiems ministrantų mokymu ir ugdymu. Knygos leidimu rūpinosi Vilkaviškio vyskupijos kurija ir Palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarija.

Leidinį sudaro dvi dalys. Pirmojoje pateikta dešimt patarnautojo taisyklių ir išsami medžiaga pokalbiams apie kiekvieną iš jų. Antrojoje dalyje yra įvairių praktinių patarimų kunigams, kurie dirba su berniukais, patarnaujančiais per Mišias. Dešimt nagrinėjamų taisyklių nėra ministrantų viešo elgesio reglamentas. Laikantis tų taisyklių siekiama formuoti jaunuolio pasaulėžiūrą, ugdyti jo santykius su Dievu, Bažnyčia, Tėvyne, kitais žmonėmis ir savimi. Sistemingai kiekvieną savaitę rengiant susitikimus, apimančius ne tik mokymą, bet ir pratybas bei pramogas, per vienerius metus galima aptarti dvi ar tris patarnautojo taisykles.

Darbas su ministrantais veiksmingas tiek bendrai ugdant jaunimą, tiek ir konkrečiai ieškant dvasinių pašaukimų. Šią sielovados sritį puoselėti padeda Vilkaviškio vyskupijoje antrus metus Jaunimo centro rengiamos patarnautojų vasaros stovyklos. Paskutinioji vyko rugpjūčio 12–21 d. Nemunaityje. Kartu su vadovais dalyvių skaičius siekė apie devynias dešimtis. Šiais metais stovyklautojai gilinosi į liturginių spalvų prasmę, susipažino su vandens simbolika ir Krikšto apeigomis, liturginių kūno laikysenų bei veiksmų reikšme, įvairiais pašaukimais, Bažnyčios tradicija, piligrimyste, ekumenizmu.

-apn-

Kauno arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Lapkričio 24 d. Kauno kurijoje vyko arkivyskupijos kunigų susirinkimas. Tradiciškai jis pradėtas bendra Valandų liturgijos malda. Po to konferenciją apie Mišių patarnautojų sielovadą skaitė svečias iš Lenkijos, Liublino arkivyskupo vikaras pašvęstojo gyvenimo reikalams prel. Józefas Marianas Szczypa, daug metų parapijoje plėtojęs sistemingą ir įvairiapusę Mišių patarnautojų sielovadą. Prel. J. M. Szczypos ministrantų mokymo ir ugdymo metodas, kurį jis aprašė savo knygoje „Tarnauju Viešpačiui“, neseniai išleistoje ir lietuviškai, susirinkimo metu ir buvo pristatytas Kauno arkivyskupijos kunigams.

Pasak prel. J. M. Szczypos, sėkmingam darbui su Mišių patarnautojais reikia trijų dalykų: gilaus įsitikinimo tokio sielovadinio ugdymo prasmingumu, kantrybės ir metodiškumo. Prelatas, be kita ko, pabrėžė, jog dažnai į Mišių patarnautojų sielovadą žiūrima tik kaip į pašaukimų kunigystės ugdymą, tačiau, prelegento manymu, pirmiausia reikia džiaugtis, jog šiais sekularizacijos laikais vaikai bei jaunimas buriasi į grupes ir įsitraukia į Bažnyčios gyvenimą, todėl labai svarbu juos ugdyti doram krikščioniškam gyvenimui. Patarnautojas negali jaustis darąs kažkam ypatingą malonę – ši tarnystė turi rūpėti jam pačiam. Tai pašaukimas, kuriam reikia sąmoningai pasirėngti. Į patarnautojų gretas siūloma kviestis berniukus po Pirmosios komunijos, nes tuo metu jie būna atviresni Dievui. Norintiems tapti ministrantais keliamos ir tam tikros sąlygos, pirmiausia, jie privalo aktyviai bei sąmoningai dalyvauti sakramentiniame gyvenime. Priimama į patarnautojus pagal tam skirtas apeigas, į kurias pakviečiami ir tėvai. Kad ministrantų ugdymas būtų sėkmingas, labai svarbu kuo geriau juos pažinti asmeniškai – kiekvieno ypatingus gabumus, pomėgius, gyvenimo aplinkybes. Labai svarbi ir paties kunigo laikysena, nes jauni žmonės labiausiai mokosi žvelgdami į autoritetų pavyzdį.

Susitikimo pabaigoje Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius su kunigais aptarė arkivyskupijos gyvenimo aktualijas, atsakė į kunigų klausimus. Susitikimas baigtas bendra malda bei pietumis.

-dch-

Renginiai Panevėžio vyskupijoje

Penktasis religinės muzikos festivalis Panevėžyje

Lapkričio 18–20 d. Panevėžyje vyko penktasis religinės muzikos ir meno festivalis, skirtas religinės muzikos, poezijos ir chorų globėjai šv. Cecilijai. Festivalį organizavo Panevėžio konservatorija. Festivalį atidarė lapkričio 18 d. Panevėžio konservatorijos aktų salėje įvairūs chorai ir instrumentinės muzikos grupės. Penktadienį koncertuota Panevėžio mokyklose, Panevėžio konservatorijoje. Lapkričio 20 d. skambėjo chorinė muzika. Konservatorijos aktų salėje koncertavo Katedros grigališkojo choralo vaikų choras, Šv. Petro ir Povilo bažnyčios vaikų, Vytauto Mikalausko mokyklos vaikų ir jaunių, Pasvalio muzikos mokyklos jaunių, Balčikonio gimnazijos merginų, konservatorijos mišrus chorai bei Panevėžio vyskupijos jaunimo centro instrumentinė-vokalinė grupė. Festivalio uždarymo proga Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje buvo aukojamos šv. Mišios. Po jų koncertavo 14 chorų. Festivalio metu veikė Živilės Rancovienės, Sigito Laurynavičiaus ir Vladislavo Vaišvilos tapybos parodos. Taip pat pristatytas šv. Cecilijos gyvenimas, religinių muzikos ir meno festivalių istorija.

Kristaus Karaliaus atlaidai

Lapkričio 20–21 d. Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje buvo švenčiami Kristaus Karaliaus atlaidai. Ta proga tėvas Kazimieras Ambrasas SJ, nesenai po ilgų misijų metų grįžęs į Lietuvą, pamoksluose plėtojo Kristaus Karaliaus temą, gausiai paremdamas savo mintis pavyzdžiais iš gyvenimo.

Lapkričio 21 d., sekmadienį, per sumos šv. Mišias, kurias koncelebravo vyskupai Jonas Kauneckas ir Juozas Preikšas, generalvikaras Robertas Pukenis, diakonu buvo iššventintas iš Utenos kilęs Vilniaus kunigų seminarijos auklėtinis Saulius Kumelis. Šv. Mišiose dalyvavo nemažas klierikų būrys, daugiau kaip įprasta į atlaidus susirinko ir parapijiečių bei svečių. Pamokslą sakęs Panevėžio vysk. Jonas Kauneckas rutuliojo mintį apie tarnystės prasmę. „Paprastai žmonės renkasi tarnauti šio pasaulio

zavo sutuoktinių bendravimą ir atsakomybę pabrėžiančius Bažnyčios dokumentus. Kunigas pristatė programą „Stebėk, vertink, veik“, pagal kurią kartą per mėnesį sutuoktiniai bus kviečiami gilintis į savo bendro gyvenimo slėpinį. Susitikimą vainikavo nuotaikinga kūrybinė užduotis ir agapė.

- Lapkričio 18 d. po vakaro šv. Mišių parapijos bažnyčioje vyko kas mėnesinė tėvų, kurių vaikai rengiasi Susitaikinimo ir Eucharistijos sakramentams, katechezė. Šįkart tėvus Vilniaus pedagoginio universiteto prof. E. Martišauskienė kvietė stabtelėti prie gyvenimiškai aktualios temos – „Dvasingumas – vaikų ugdymo pagrindas“. Prelegentė atkreipė dėmesį į žmogaus natūralius fiziologinius poreikius, psichines galias, dvasinę žmogaus būtį. Profesorė konferenciją papildė gausybe gyvų pavyzdžių. Po konferencijos parapijos vikaras kun. R. Baltrušaitis drauge su tėvais aptarė esminius aktualius klausimus.

- Jau antri metai iš eilės parapijoje stropiai rengiami Mišių patarnautojai. Ministrantams ir adorantėms sekmadieniais po 10 valandos šv. Mišių parapijos namuose vedami užsiėmimai. Vaikiniai ir merginos ugdomi pagal Kauno arkivyskupijos ugdymo centro parengtą programą. Šią programą įgyvendinti padeda Vilkaviškio vyskupijos palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarijos antrojo kurso klierikas Aurimas Stiklakis ir Kauno jėzuitų gimnazijos ketvirtos klasės gimnazistė Giedrė Olsevičiūtė.

- Prienų parapijos tikintieji turi galimybę lankyti parapinę teologijos mokyklą. Pirmadienio vakarais parapijos namuose užsiėmimų metu kalbama liturgijos, teologijos bei praktinės katechezės temomis. Susitikimams vadovauja parapijos kunigas.

- Parapijos šeimos centro bendradarbiai, atsiliepdami į Kauno arkivyskupijos šeimos centro kvietimą lapkričio 23-iają paminėti abortų įteisavimo Lietuvoje dieną, visą lapkričio mėnesį bažnyčioje rožinio malda meldėsi už negimusius vaikus, už sužeistas tėvų širdis, už gydytojus, kurių rankose žūsta gyvybė, ir už tautą. Lapkričio 21 d. (sekmadienį) po šv. Mišių buvo išdalyta 500 žvakelių, parapijiečiai paraginti lapkričio 23 d. vakarą savo namuose nuo 19 iki 20.30 val. jas uždegti. Taip pat buvo kviečiama tą vakarą drauge su namiškiais mels-

tis Viešpaties angelo malda ir pasidalyti mintimis apie gyvybės ir gyvenimo dovaną. Žvakelės išdalytos ir Prienų mokyklų mokytojams. -do-

Keliais žodžiais

Klaipėda. Lapkričio 19 d. naktine Švenčiausiojo Sakramento adoracija ir maldos vigilija Šv. Juozapo Darbininko parapija užbaigė apie pus-trėčių metų parapijoje trukusią programą „Atgaivink“. Kitą dieną po šv. Mišių, kurias aukojo ir kurių metu pamokslą pasakė klebonas S. Damašius, šventė tęsėsi P. Mašiotų mokykloje. Programos dalyviai džiaugėsi galėję tarpusavyje bendrauti ir dalytis savo tikėjimo patirtimi.

-dm-

Vilnius. Lapkričio 20–22 d. Pal. Jurgio Matulaičio parapijoje veikiančiame socialiniame centre pirmajai socialinių darbuotojų grupei iš įvairių Lietuvos miestų surengtas seminaras tema „Vietinės bendruomenės organizavimas: patirties analizė ir naujų perspektyvų paieška“. Socialiniams darbuotojams, siekiantiems tobulėti bendruomenės organizavimo srityje, seminaro metu pagrindine mokymosi medžiaga tapo Viršuliškių bendruomenė. Seminaro dalyviai gilinosi į darbo su bendruomene teoriją, per susitikimus su seniūnijos, parapijos bei socialinio centro atstovais, diskusijas ir analizę susipažino su Viršuliškių bendruomene, jos ypatumais.

-jl-

Utena. Lapkričio 26 d. Utenoje vyko krikščioniškojo jaunimo šventė „Jau nam viskas įmanoma“. Renginys prasidėjo kolegijos salėje. Vėliau Kristaus Žengimo į dangų bažnyčioje buvo aukojamos Mišios. Po jų jaunimas linksminosi miesto Kultūros centre. Šventės renginiuose dalyvavo Tiberiados broliai, žurnalo „Lux jauniems“ redakcijos bendradarbiai, krikščioniškojo jaunimo organizacija „Tikėjimas ir meilė“.

-pn-

Skuodas. Lapkričio 26–27 d. Bartuvos vidurinėje mokykloje Dvasinės pagalbos jaunimui centro savanoriai vedė bendravimo įgūdžių ugdymo seminarą paaugliams. Jame dalyvavo 30 moksleivių. Kaip vienam svarbiausių krikščioniškojo gyvenimo įgūdžių, daug dėmesio skirta gebėjimui išklausti kitą.

-dm-

galingiesiems, turtingiesiems. Jūs esate pakviesti tarnauti šio pasaulio mažutėliams. Pasauliui dažnai tai yra nesuprantama“, – sakė ganytojas. Pabaigoje jis kvietė melsti pašaukimų.

Vargonininkų steigiamasis suvažiavimas

Lapkričio 22 d. Panevėžio vyskupijos jaunimo centre vykęs Panevėžio vyskupijos vargonininkų steigiamasis suvažiavimas prasidėjo šv. Mišiomis, kurias aukojo generalvikaras Robertas Pukenis. Pranešimą „Giedojimas šv. Mišiose atnaujintos liturgijos šviesoje“ skaitė mons. Kazimieras Senkus. Liturginės komisijos narys kan. Vytautas Masys apžvelgė sakralinės, liturginės ir pasaulietinės muzikos takoskyrą. Po pranešimų buvo renkama valdyba. Pabaigoje surengtos praktinės natų rašymo kompiuteriu, giesmių archyvavimo bei pasinaudojimo fondais pamokėlės.

Ateitininkų 15 metų atkūrimo sukakties renginiai

Lapkričio 21 d. Panevėžio krašto ateitininkai iškilmingai minėjo savo organizacijos atkūrimo 15-ąsias metines. Ta proga Panevėžio katedroje šv. Mišias aukojo ir pamokslą pasakė kun. Kazimieras Ambrasas SJ. Šv. Mišių metu vienuolika ateitininkų davė ateitininko įžodį. Šventėje dalyvavo svečiai iš Pandėlio, Smilgių, Panevėžio mokyklų. Oficialioji programos dalis vyko „Žemynas“ vidurinėje mokykloje. Pradžioje visus susirinkusiuosius pasveikino Ateitininkų federacijos Panevėžio krašto valdybos pirmininkė Irena Bikulčienė. Ji supažindino su ateitininkų laimėjimais. Panevėžio ateitininkai jau antri metai iš eilės nepraranda geriausios organizacijos vardo. Po to patiems aktyviausiems Panevėžio krašto ateitininkams buvo įteikti padėkos raštai. Smilgių ateitininkų kuopos vadovė Milda Švelnienė nuoširdžiai visus pasveikino, o jos vadovaujama kuopa parodė spektaklį. Panevėžio choreografijos centro „Linelis“ šokėjai pašoko tautinių šokių. Šventė baigėsi tradiciniu ateitininkų linksnavakariu.

Lapkričio 23 d. Smilgių šv. Jurgio ateitininkų kuopa mokykloje organizavo seminarą abortų tema. Renginio metu moksleiviai ir mokytojai žiūrėjo kino juostą „Gyvybės kelias“. Po filmo peržiūros surengta diskusija. Smilgių bažnyčioje už negimusias gyvybes aukotos šv. Mišios.

Lapkričio 23-iają, abortų įteisavimo Lietuvoje dieną, Panevėžio krašto ateitininkai organizavo akciją „Vilties šviesa“. Visi, kuriems rūpi puoselėti gyvybę, buvo kviečiami tiek namuose, tiek bažnyčiose simboliškai uždegti žvakę už negimusius vaikus ir pasimelsti. Ta proga išplatintas lankstinukas.

Seminaras katechetams

Lapkričio 27 d. Panevėžio vyskupijos katechetikos centre buvo organizuotas seminaras katechetams, parapijose rengiantiems grupes Sutvirtinimo sakramentui. Seminaro dalyviai klausėsi paskaitos apie krikščioniškojo gyvenimo vertybes bei Šventąjį Raštą. Po pietų vyko darbas grupėse. Joms vadovavo kun. Mindaugas Kučinskas, Zita Petkevičiūtė, Jurga Mulokaitė, Lina Žostautaitė. Pasidalyta pedagogine patirtimi.

-kad-

Pristatyta nauja knyga

Lapkričio 28 d. Kardinolo V. Sladkevičiaus memorialinėje svetainėje pristatyta Šv. Teresės Avilietės knyga „Vienuolynų steigimas“. Iš vokiečių kalbos knyga išvertė ses. Ona Galdikaitė FDCJ, spaudai parengė ses. Ada Urbonaitė FDCJ, išleido „XXI amžiaus“ leidykla. Klasikinio dvasinės ir

ispanų literatūros kūrinio pristatymas gausiai susirinkusiems adventinės popietės dalyviams virto tarsi nauja paskata giliau pažvelgti į savo asmenines sielos gelmes ir tikėjimo slėpinius.

Apie Šv. Teresės Avilietės knygos „Vienuolynų steigimas“ reikšmę popietės dalyviams kalbėjo kultūrologas Domas Akstinas, autentiškais atsiminimais apie Motina Augustiną – Oną Galdikaitę ir išvalgomis, kokią reikšmę bendravimas su seserimis pranciškonėmis turėjo jų asmeninei brandai, pasidalijo Kauno senamiesčio vaikų dienos centro direktorė Olga Kazlienė ir architektė Diana Pikšrienė, savo liudijimus pateikė ses. Pranciška Neringa Bubelytė FDCJ. Nuoširdų žodį tarė knygos sudarytoja ses. Ada Urbonaitė FDCJ ir kun. Leonardas Jagminas SJ. Knygos pristatyme ištraukas iš Šv. Teresės Avilietės knygos skaitė seserys pranciškonės Sabina ir Pranciška, psalmes giedojo seserys benediktinės.

-nr-

-dm-

Šv. Cecilijos šventė Sintautuose

Lapkričio 22 d. jau aštuntą kartą Šv. Cecilijos dieną minėjo Sintautų (Šakių rajonas) kultūros centro darbuotojai. Sintautų bažnytinių chorų šventėje „Giesmė – 2004“, kurią organizavo Sintautų kultūros centro direktorė Laima Girdauskienė ir kultūrinių renginių organizatorė Vida Čeplevičienė, dalyvavo vienuolika chorų iš Šakių, Vilkaviškio ir Marijampolės rajonų.

Šventė prasidėjo šv. Mišiomis už gyvus ir mirusius giesmininkus Sintautų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje. Šv. Mišias aukojo Lekėčių parapijos klebonas Gediminas Marcinkevičius. Šv. Mišių metu giedojo bažnyčios choras.

Po šv. Mišių giesmininkai skubėjo į kultūros centrą, kur viskas buvo paruošta šventiniam koncertui. Renginys neliko be vietos ir rajono religinės bendruomenės vadovų ir spaudos atstovų dėmesio. Į šventę atvyko Lekėčių parapijos klebonas Gediminas Marcinkevičius, Šakių rajono savivaldybės Kultūros ir turizmo skyriaus vedėja Augenija Kasparevičienė, Sintautų seniūnas Albinas Kubilius.

Pirmieji koncertavo vaikų ir jaunimo kolektyvai: Marijampolės šv. arkanġelo Mykolo bažnyčios šeštadieninės mokyklėlės choras, Marijampolės šv. Vincento Pauliečio bažnyčios choras, Lekėčių šv. Kazimiero bažnyčios jaunimo choras „Viktorija“. Jaunieji giesmininkai šioje jau senas tradicijas turinčioje šventėje dalyvavo pirmą kartą. Po to šventės dalyviai klausėsi suaugusiųjų chorų iš Lekėčių, Lukšių, Šakių, Vilkaviškio, Gelgaudiškio, Griškabūdžio atliekamų kūrinių. Paskutinieji į sceną kilo šventės šeiminkai – Sintautų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios choristai, vadovaujami šios šventės iniciatorės Birutės Garmuvienės.

Nuskambėjus paskutinei sintautiečių atliekamai giesmei, padėkos žodį tarė Šakių rajono savivaldybės atstovė A. Kasparevičienė. Renginio organizatorės šventės dalyvius apdovanojo atminimo dovanėlėmis ir padėkos raštais. Šventės pabaigoje daugiau kaip du šimtai šventės dalyvių atliko Račiūno giesmę „Cecilija, didi šventoji“.

-lg-

Kretinga. Lapkričio 27 d. į Kretingą susirinko po Jubiliejaus metų kelionės į Romą susibūrę pilgrimai iš Klaipėdos ir kitų Žemaitijos vietovių. Jie jau yra aplankę Lurda, Agluoną, daugybę Lietuvos šventovių ir vienuolynų. Keliauninkams šv. Mišias aukojo kun. K. Pajaujis. Po to susitikta su broliu Bernardu OFM. Brolis pranciškonas papasakojo apie Kretingos vienuolyną ir pranciškoniškąjį dvasingumą. Apžiūrėta zakristijos koridoriuje veikianti dailininko R. Jurgelio tapybos paroda. Pilgrimai taip pat apsilankė Kretingos moterų vienuolynuose.

Nauji leidiniai

Lacrima. Jausti su Bažnyčia: Meditacijos liturginių metų sekmadieniams, šventėms ir iškilimėms, B / Įžanginis žodis kun. V. Aliulio MIC. – Kaunas: Aušros leidykla, 2004. – 272 p.

Lacrima. Jausti su Bažnyčia: Meditacijos liturginių metų sekmadieniams, šventėms ir iškilimėms, A / Įžanginis žodis kun. V. Aliulio MIC. – Kaunas: Aušros leidykla, 2004. – 272 p.

Knygose neapsiribojama vien evangelinių fragmentų apmąstymais: dažnai apsvartymui temą pasiūlo ir kiti skaitiniai arba pačios Mišių maldos. Šios knygos patarnaus atidžių skaitytojų tikėjimo gaivinimui ir Šventojo Rašto pažinimui, pagelbės jausti su Bažnyčia, kuri mums motiniškai teikia Dievo Žodžio peną.

ŠVENTOJI ŠEIMA

Šventoji Šeima (A)

Sir 3, 2–6. 12–14; Kol 3, 12–21; Mt 2, 13–15. 19–23

Šis sekmadienis įpareigoja kalbėti apie šeimą. Tai ypač aktualu todėl, kad daugelį šeimų yra palietusi nežaboto liberalizmo banga. Daug jaunų žmonių ateina prie altoriaus, prisiekia amžiną ištikimybę, bet deja, labai dažnai, tuojau po iškilmingų vestuvių priesaika pamirštama, telieka tik gražios jungtvių nuotraukos.

Kalbant apie šeimas, pirmiausia tenka priminti, kad šeima nėra paprasta sutartis. Tai Kristaus įsteigtas sakramentas, įpareigojantis ištikimybei iki vieno ar kito sutuoktinio mirties. Šia proga mums svarbu žinoti, ką šiuo klausimu skelbia pats Kristus. Juk santuoka – tai ne popiežiaus ar kokio Bažnyčios susirinkimo įsteigta institucija, bet paties Kristaus priesakas. Fariziejai ne kartą egzaminavo Kristų: „Ar galima atleisti žmoną dėl kurios nors priežasties?“ Kristus tuomet atsakė: „Argi neskaitėte, jog Kūrėjas iš pradžių sutvėrė žmones kaip vyrą ir moterį ir pasakė: Todėl vyras paliks tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu. Vadinasi jau nebe du, o vienas kūnas. Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria“ (Mt 19, 3–6). Šie žodžiai pabrėžia, kad santuokos pirmasis autorius yra Dievas, sutvėręs žmogų kaip vyrą ir moterį, ir santuokinis ryšys tarp jų neišardomas. Katalikiškoji šeima grindžiama ne kieno kito, o Dievo valia, ir joks žmogus negali keisti prigimties įstatymų. Žmonos meilė ir ištikimybė vyrui remiasi ne tuo, kad jis nepaprastas, protingas, kantrus, švelnus ir geras. Jeigu šios vertybės būtų lemiamos, greitai atsirastų kitas ne mažiau nuostabus, dar protingesnis, dar švelnesnis, dar gražesnis. Taip pat vyro meilė savo žmonai remiasi ne tuo, kad ji gražiausia, švelniausia, geriausia, bet kad yra jo būties antroji dalis. Pasak Pauliaus, „Vyras turi mylėti savo žmonas, tarytum savuosius kūnus“ (Ef 5, 28).

Nesakykime, kad Bažnyčia per griežta, nemoderni, negyvenimiška. Ji būtų bloga ir neištikima savo Kūrėjui, jeigu laikytųsi ne Kristaus Evangelijos, o vadovautųsi neatsakinga pasaulio dvasia. Skaitydami Šventąjį Raštą matome ypatingą Kristaus rūpinimąsi šeimomis. Antai savo pirmąjį stebuklą Kristus padarė Galilėjos Kanoje, per vestuves. Padaugindamas vyną Kristus parodė savo ypatingą palankumą kuriantiems šeimą žmonėms. Padaugintas vynas yra akivaizdus dieviško Kristaus rūpesčio šeimomis ženklas. Jis parodė, kad yra pasirengęs visiems pasirinkusiems šeimos gyvenimą teikti brangiausio savo malonės vyno. Kaip kunigystę, taip ir santuoką Kristus pašventino, nes tai žmonių bendruomenės kertiniai akmenys. Kunigai yra tarpininkai tarp Dievo ir žmonių, o sutuoktiniai – Dievo bendradarbiai plečiant žmonių giminę ir Dievo karalystę. Ir kunigystėje, ir santuokoje slypi daug nematomų aštrių erškėčių, bet tiek kunigystę, tiek santuoką Dievas remia ypatingomis malonėmis.

O ką daryti tiems, kurie jau sulaužė duotą prie altoriaus priesaiką – paliko savo žmonas, vyrus ir savo gyvenimą susiejo su kitomis ar kitais? Ar gali jie save vadinti Bažnyčios nariais, naudotis sakramentais? Bažnyčia ir toliau jiems lieka Motina, nes jie yra priėmę Krikšto sakramentą. Bažnyčia primena, kad jie yra krikščionys ir kviečia juos dalyvauti šv. Mišiose, ragina melstis, prašyti Dievą šviesos. Vis dėlto, paniekinę vieną sakramentą, tokie žmonės patys sau užkerta kelią naudotis kitais sakramentais. Kaip eisi išpažinties, jeigu gyveni be palaimintos santuokos? Kaip priimsi šv. Komuniją, jeigu nesi gavęs išrišimo? Telieka maldauti Dievą, kad padėtų surasti kelią prie Eucharistijos stalo.

Kalbant apie šeimą, tenka paliesti dar vieną sritį, kur Bažnyčia nepalankiama, nesitaikstanti, ir, kai kurių žmonių akimis žiūrint, nemoderni. Tai žmogaus gyvybės globa. Šiuo metu visuomenė sunerimusi dėl negimusios gyvybės naikinimo. Vieni reikalauja moterims laisvės pačioms apsispręsti gimdyti ar vaisių pašalinti. Kiti, pasibaisėję baltosios mirties siautėjimu, reikalauja įstatymais uždrausti negimusios gyvybės naikinimą.

Bažnyčia čia neturi pasirinkimo. Jai visada galioja Dievo įsakymai, kad ir ką apie tai kalbėtų liberalus pasaulis. Penktasis Dievo įsakymas – nežudyk! Ne tu, žmogau, esi gyvybės šeimininkas ir negali su žmogaus gyvybe elgtis kaip nori! Bažnyčia tėvą ir motiną vadina Dievo bendradarbiais plečiant žmonių giminę. Teologija skelbia, kad tėvai pradeda žmogiškąją gyvybę, o Dievas nuo amžių pasirūpino, kad tas žmogiškosios gyvybės daigelis gautų žmogaus sielą. Kokiu būdu ir kada tai įvyksta – to nežino nei mokslas, nei tikėjimas. Tai didysis žmogiškosios gyvybės slėpinys. Todėl į tą bejėgę, bevardę gyvybę po motinos širdimi reikia žiūrėti taip pat pagarbiai kaip ir į kiekvieną žmogų. Nei motinos gerovė, nei jos sveikata nėra tokios vertybės, dėl kurių galima būtų naikinti žmogiškąją gyvybę, juolab tokią silpną ir bejėgę.

Gerieji žmonės, laisvo žodžio sąlygomis visais klausimais galime išgirsti įvairių nuomonių. Kaip susigaudyti? Bažnyčia turi seną, išmėgintą visų gyvenimiškų klausimų sprendimo receptą. Tai Kristaus Evangelija. Ji išties amžius šviečia žmonijai kaip šviesus žiburys. Kiek kartų žmonija nuo jos traukėsi, tiek kartų patyrė didelį moralinį nuosmukį, ir kiek kartų prie jos grįžo – rado joje neišsemiamus dvasinius lobius.

Parengė V. S.

DIEVAS GELBĖTOJAS

Marija Dievo Gimdytoja

Sk 6, 22–27; Gal 4, 4–7; Lk 2, 16–21

Bažnyčia pirmąją metų dieną skiria mums labai reikšmingoms tiesoms prisiminti. Pirma, užgimusiui Marijos Sūnui suteikiamas vardas. Marija jau žino jo vardą. Apreiškimo metu šį vardą nurodė dangaus pasiuntinys: „Štai tu pradėsi įsčiose ir pagimdysi sūnų, kurį pavadinsi Jėzumi“. Marija nešiodama šį kūdikį svarsto, ką reiškia tas vardas, kurį jos kūdikiui išrinko pats dangus. Hebrajų vardas „Jėzus“ reiškia „Dievas Gelbėtojas“. Ar pateisins Jėzus šį vardą, ar išgelbės savo tautą iš Romos tironijos?

Mums gerai žinomas jo gyvenimas: gimė iš Mergelės Marijos, kentėjo ir numirė prie Poncijaus Piloto. Kodėl jo vardas „Dievas Gelbėtojas“? Pirmiausia šis vardas jam dera dėl to, kad Dievas jį išgelbėjo nuo mirties. Kita vertus, jis pats yra Gelbėtojas. Per jo mirtį ir prisikėlimą mes visi esame išgelbėti. Kiekvienas iš mūsų galime sakyti: „Dievas mane išgelbėjo“. Galima net sakyti, kad kiekvieno žmogaus antrasis vardas yra Jėzus – Dievas Gelbėtojas.

Teologija moko, kad per Kristaus mirtį ir Jo prisikėlimą visi žmonės gauna dangaus raktus. Tačiau žmogus privalo šituos raktus išsaugoti. Tie raktai – tai Dievo malonė. Mirties valandą jie turėtų būti prie kiekvieno žmogaus krūtinės, kad jais galima būtų pasinaudoti būnant prie dangaus vartų. Pradėdami Naujuosius Metus, paklauskime save, ar tebenešiojame Dangaus vartų raktą?

Šiandien Bažnyčia mums primena, kad mūsų Gelbėtojo motina yra Marija. Ji pati dalyvavo mūsų atpirkimo istorijoje ir mums labai dera ją vadinti savo Motina. Žmonijos istorija mini daug kilnių asmenybių, kuriomis mes gėrimės, iš kurių mokomės, tačiau iš visų žmonių vaikų, kurie buvo ir kurie bus, iškiliausia yra Marija. Savo giesmėje ji ištarė pranašingus žodžius: „Štai nuo dabar palaiminta mane vadins visos kartos, nes didžių dalykų padarė man Visagalis“. Jos motinystė neturi nei pavyzdžio, nei palyginimo.

Sakoma, kad vaikas kilmės garbę gauna iš savo tėvų; bet ir tėvams tenka vaikų išaukštinimas. Marijai visa garbė teko iš jos dieviškojo Sūnaus. Garsi yra Makedonijos karaliaus Aleksandro Didžiojo motina, pagimdžiusi žymų pasaulio nukariautoją. Garsi šv. Elena, imperatoriaus Konstantino motina, kuri iš savo sūnaus išprašė krikščionims laisvę. Garsi šv. Monika, išmeldusi Dievo malonę savo sūnui Augustinui. Bet visų šių motinų garbė nublinksta prieš tą, kuri davė pasauliui Išganytoją.

Nuo pat pirmųjų Bažnyčios gyvavimo dienų Marijos gyvenimas susietas su Kristaus Bažnyčia. Iki pat žemiškojo gyvenimo pabaigos Marija dalyvauja ką tik užgimusios Bažnyčios gyvenime. Nuo pat pirmųjų dienų krikščionys jai jautė ypatingą pagarbą. Tiesiog ją vadino Dievo Motina. Tik V amžiuje Nestorijus sudrumstė tikinčiųjų pagarbą Švenčiausiajai Mergelei Marijai. Jis ėmė skelbti, esą negalima Marijos vadinti Dievo Motina, nes ji amžinojo Dievo kūrinys. Kaip galima laike gimusį kūrinį vadinti Dievo motina? Tačiau Bažnyčia apgynė Marijos – Dievo Motinos titulą. 431 metais visuotiniame Bažnyčios Susirinkime iškilmingai paskelbta, kad Marija yra Dievo Motina. Teologiškai buvo paaiškinta, kad sūnystės – motinystės santykis yra asmenų (ne prigimčių) santykis. Jėzus Mariją vadina savo Motina, tai ir mes Mariją, pagimdžiusią Jėzų, be jokios klaidos galime vadinti Dievo Motina.

Būdama Dievo Motina, ji nėra deivė, bet jos santykiai su visa Švenčiausiaja Trejybe yra ypatingi. Marijos dabartinė, į dangų paimtosios padėtis skatina mus pasitikėti jos motinišku užtarimu. Niekada nepamirškime, kad ji yra ne tik Jėzaus, bet ir mūsų Motina, nes per jos tarpininkavimą mes gauname dvasinę gyvybę, tampame Dievo vaikais. Prie tos malonės ji prisidėjo savo nuolankios tarnaitės klusnumu. Tad tieskime į Mariją savo silpnas rankas, šaukimės jos, o ji mus užtars pas Dievą ir lydės per šį nuodėmingą, bedievišką pasaulį į amžinąją Šviesos karaliją.

Šią pirmąją metų dieną Bažnyčia pamaldas pradeda Šventosios Dvasios giesme. Prašome Šventosios Dvasios malonių: mūsų laikais toji Išminties Dvasia itin reikalinga. Kaip lengvai mūsų krašte sklinda įvairios sektos, naujos religijos ir kaip greitai mūsų žmonės pasiduoda jų įtakai. Kristus paliko mums Šventąją Dvasią, kad ji „vestų mus į visokią tiesą“. Prašykime Šventosios Dvasios dovanų ne tik šią dieną, pradėdami Naujuosius metus, ne tik per Sekmines – Šventosios Dvasios šventę, bet nuolat, kad išsaugotume gryną Kristaus tikėjimą, tokį, kokį mums perdavė apaštalai, Bažnyčios tėvai, visi šventojo Petro įpėdiniai.

Amžino atminimo popiežius Paulius VI pirmąją Naujųjų metų dieną kviečia melstis už taiką. Prisidėkime prie šios svarbios akcijos. Tegul mūsų maldos priartina dieną, kada „kalavijai bus perkalti į akklus“.

MŪSŲ ŽVAIGŽDĖ

Viešpaties Apsireiškimas (Trys Karaliai)
Iz 60, 1–6; Ef 3, 2–3a. 5–6; Mt 2, 1–12

Senuose liturginiuose kalendoriuose Trijų Karalių šventė buvo vadinama *Epiphania*. Šis graikiškas žodis reiškia apsireiškimą. Tuo žodžiu pabrėžiama, kad Trijų Karalių šventės svarbiausi asmenys yra ne išminčiai, bet žmonijai regimu būdu apsireiškęs pats Dievas.

Visas Kalėdų laikotarpis, pradedant Kristaus Gimimo švente, yra pažymėtas tyro džiaugsmo nuotaika. Užgimęs kūdikis pačiu nuostabiausiu būdu apreiškia mums Dievo meilę. Ištiesęs savo mažas rankes jis tarsi nori pasakyti: nebijokite, pasitikėkite, turėkite viltį. Šis kūdikis yra didžioji Dievo dovana visai žmonijai. Laiške žydams skaitome: „Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, o dabar, dienų pabaigoje, jis prabilo į mus per sūnų“. Sūnaus užgimimas – tai didžiausias ir svarbiausias Dievo apsireiškimas. Ką šis apsireiškimas byloja žmogaus širdžiai? Gal pačią gražiausią išvadą iš Dievo apsireiškimo padarė šv. Jonas, sakydamas: Dievas yra meilė. Pats Kristus savo pokalbyje su Nikodemu tą mintį patvirtina: „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepažūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą“ (Jn 3,16).

Savo apreiškimą, kaip brangų testamentą, Kristus paliko saugoti Bažnyčiai. Nuo pat apaštalų laikų Bažnyčia visomis išgalėmis stengiasi dieviškąjį apreiškimą perduoti iš kartos į kartą. Ji tai daro nepaisydama didžiulių sunkumų ir pasaulio priešiškimų. Nors ir pačioje Bažnyčioje matome žmogiškųjų silpnųjų ir net nuodėmės siautėjimą, vis dėlto pripažinkime, kad ji iki mūsų dienų išsaugojo tiesą apie gimusį, tarp žmonių gyvenusį ir žmonėms savo meilę apreiškusį Dievą. Ji ir dabar pavyduolio uolumu saugo brangujį Apreiškimo paveldą.

Šiandien yra gera proga prisiminti visus, visų laikų išminčius, visus mokytus vyrus, kurie savo mokslu ir žiniomis prisidėjo prie Bažnyčios išplitimo ir visomis išgalėmis gynė tikėjimą. Jų prisiminimas leidžia tinkamai įvertinti nuolat kartojamą, pasenusį teiginį, esą religija nesuderinama su mokslu.

Prisiminkime pačius svarbiausius pirmųjų krikščionybės amžių mokslininkus. Vienas pirmųjų Bažnyčios mokslo vyrų, plėtojęs ir gynęs krikščioniškąjį mokslą, yra garsusis filosofas ir kankinys šv. Justinas. Nesustojant ties mažiau garsiais pirmųjų amžių krikščionių mokslininkais, reikia paminėti Atėnų filosofą Atenagorą, pasižymėjusį savo gražiu stiliumi, Bažnyčios tėvą Tertulijoną. Ypatingus nuopelnus reikia priskirti mokslinio darbo milžinui garsiajam Origenui. Istorikas Euzebijas jį vadina geležiniu vyru. Jis parašė daugybę knygų, vertė Šventąjį Raštą, parašė gausybę komentarų, kritikavo pagoniškas pažiūras. O ką bekalbėti apie šventuosius Augustiną, Tomą Akviniatį! Jų raštai skaitomi iki šiandien. Pažvelkime į seniausius pasaulio universitetus. Kas juos kūrė ir palaikė? Bažnyčia buvo pirmoji aukštųjų mokyklų steigėja.

Ta proga paminėkime bent keletą pastarųjų šimtmečių mokslo autoritetų. Tarp jų labai reikšmingą vietą užima Maksas Plankas – kvantinės teorijos kūrėjas. Nepaisant likimo smūgių, jis nepalūžo ir liko ištikimas savo tikėjimui. Jo išsimokslinimas nekludė jam pripažinti didįjį Įsikūnijimo slėpinį. Fiziko Ervino Šredingerio teigimu, „Mokslinė pasaulėžiūra pati savaime neturi nei moralinių, nei etinių vertybių; ji negali mums nė žodžio pasakyti apie mūsų asmeninį likimą ir galutinį paskyrimą“. Išvada aiški: greta mokslo turi turėti vietą filosofija ir religija – tik tada galima kalbėti apie prasmingą gyvenimą.

Išminčių apsilankymas Betliejuje mums primena, kad yra įvairių kelių, vedančių pas Dievą. Piemenėlius prie gimusio Kūdikio pakvietė angelai, išminčius atviliojo pasirodžiusi žvaigždė. Ir mūsų laikais Dievas įvairiais būdais kalbina mąstantį žmogų. Kokiais mums nežinomais, paslaptiniais keliais tikėjimo žvaigždė veda žmones prie Kristaus!

Štai trumpa garsiojo Aleksio Karelio istorija. Šis vyras puikiai baigė Medicinos fakultetą. Tačiau visiškai pasinėręs į medicinos mokslus, prarado tikėjimą. 1903 metais Karelis kaip gydytojas lydi į Lurdą vykstančius ligonius. Čia jo akivaizdoje dieviškosios malonės galia įvyksta stebuklas: jis savo akimis mato, kaip pasveiksta žemiškomis priemonėmis nepagydomas ligonis. Gydytojas Karelis labai gerai žinojo šio ligonio beviltišką būklę ir su nuostaba stebi ligonio prisikėlimą. Tai buvo dvigubas stebuklas: ne tikai ligonis atgavo sveikatą, bet ir netikintis gydytojas, anatomijos profesorius, dvasiškai pasveiko – įgijo tvirtą tikėjimą. Vėliau šis mokslininkas, Nobelio premijos laureatas, rašys: „Žmogui reikalingas Dievas, kaip jam reikalingas oras ir vanduo“. Išminčiai dieviškam Kūdikui atnešė dovanų. Kokią gi dovaną mes šiandien galėtume pateikti gimusiam pasaulio Viešpačiui? Nei auksas, nei sidabras jo nedomina. Tik vieno jis iš mūsų laukia – tai ištikimybės jo meilės Evangelijai.

Parengė V. S.

Tarptautinė katechezės taryba

SUAUGUSIŲJŲ KATECHEZĖ KRIKŠČIONIŲ BENDRUOMENĖJE

Kai kurie principai ir gairės

IŠANKSTINĖS PASTABOS

Tarptautinė katechezės taryba (Consiglio Internazionale per la Catechesi – COINCAT) savo šeštąją plenarinę sesiją, vykusią 1988 m. spalio 23–29 d. Romoje, paskyrė temai „Suaugusiųjų katechezė krikščionių bendruomenėje“.

Sesijos rezultatai, apibendrinti šiame dokumente, publikuojami COINCAT vardu ir yra peržiūrėti Dvasininkijos kongregacijos, kurios patariamasis organas yra COINCAT.

Šiuo dokumentu tikimasi prisidėti prie viso pasaulio krikščionių bendruomenių pastangų suaugusiųjų katechezės srityje ir per tai prie naujosios evangelizacijos, taip dažnai pabrėžiamos Jono Pauliaus II.

Nuorodos, pateikiamos laikantis svarbiausių Magisteriumo ištarų šiuo klausimu, atspindi pasaulio įvairių vietinių Bažnyčių narių kompetenciją, kuri lėmė įvairius požiūrius, bet sykiu leido nustatyti tam tikrus bendrus kieko vienos suaugusiųjų katechezės principus ir bruožus.

Šis dokumentas nėra nei išsamus suaugusiųjų katechezės vadovas, nei praktinė, naudojimui parengta programa. Jame pasiūlomos kai kurios gairės, kurios, sistemiškai ir organiškai išdėstytos, atspindi ištisą patirčių pasaulį ir pateikiamos pastoracijos darbuotojams bei katechetams siekiant paskatinti juos geriau suprasti ir įgyvendinti suaugusiųjų katechezę.

Rengiant šį dokumentą, naudotasi visų COINCAT narių darbo vaisiais, tačiau medžiagai dabartinį pavidalą suteikė ir tekstą parašė generalinis sekretorius, padedamas įvairių ekspertų.

Telaimina Viešpats suaugusiųjų katechezės tarnybą ir tesuteikia savo Bažnyčiai malonę vis skvarbesniais būdais per suaugusius tikinčiuosius skelbti Dievo karalystę suaugusiųjų bendruomenėse.

1990 m. Velykos

Don Cesare Bissoli SDB
COINCOT generalinis sekretorius

Santrumpos

AD – *Ad gentes*

CD – *Christus Dominus*

ChrL – *Christifideles laici*

CT – *Catechesi tradendi*

EN – *Evangelii nuntiandi*

BKV – Bendrasis katechezės vadovas

LG – *Lumen gentium*

IŽANGA

Karalystės šviesoje

1. „Su kuo galime palyginti Dievo karalystę? Arba kokių palyginimų ją pavaizduosime? Ji – tarytum garstyčios grūdelis, kuris, sėjamas dirvon, esti mažiausias iš visų sėklų žemėje, bet pasėtas užauga, tampa didesnis už visas daržoves ir išleidžia tokias plačias šakas, kad jo pavėsyje gali susisukti lizdą padangių sparnuočiai“ (Mk 4, 30–32).

Šiuo Jėzaus palyginimu puikiai apibendrinama tikėjimo dinamika, būdinga visų laikų žmonėms. Per Žodžio skelbimą, kuris iš pradžių būna kuklus ir dažnai reikalaujantis daug pastangų, pirmiausia suaugusieji gauna malonę būti gyva Dievo karalystės dalimi, geba pažinti savo Viešpatį bei Išganytoją ir tapti jo liudytojais tarp savo brolių bei seserų pasaulyje.

Tad palyginimu glaustai perteikiami *pamatiniai* suaugusiųjų katechezės *bruožai*: jos galutinis ir radikalus tikslas (galutinis Karalystės atėjimas), visiškai transcendentinė ją palaikanti galia, bendradarbiavimas, į kurį suaugusieji pašaukti, bei jos nepaprastai teigiamas poveikis suaugusiesiems ir kitiems.

2. Jėzus yra sakęs: „Turite vienintelį Mokytoją, o jūs visi esate broliai“ (Mt 23, 8).

Šiandien pažįstame Jėzų, kaip ir jo paties laikais, kaip tą, kuris artinasi prie kiekvieno asmens, vyro ir moters, mažo ir didelio, gero ir blogo, vargšo ir turtingo, kad tiesiai, paprastai ir su meile skelbtų Gerąją Naujieną apie Karalystę. Jame visi suaugusieji atranda „kelį, tiesą ir gyvenimą“ (plg. Jn 14, 6). Todėl suaugusiųjų katechezė įkvėpimo, drašos bei džiaugsmo semia iš Jėzaus Evangelijos.

3. Pasaulio, kuriame gyvename, sudėtingumo suvokimas iš pastoracijos darbuotojų reikalauja nusižeminimo bei realizmo ir verčia juos, skelbiant krikščioniškąją žinią, vis labiau atsižvelgti į asmens gyvenimo sąlygas ir taip prisidėti prie atotrūkio tarp Bažnyčios ir visuomenės, tikėjimo ir kultūros įveikimo – atotrūkio, smarkiai apsunkinančio susitikimą su suaugusiais.

Tai reiškia, kad suaugusiųjų katechezė, siekdama savo tikslo, turi aiškiai suvokti šiandienų žmonių problema bei lūkesčius, būti atidi besirandantiems teigiamiems elementams, su Evangelijos tiesumu rodyti, kodėl Jėzaus skelbiama Dievo karalystė siūlo šviesą ir viltį.

Susirinkimo pėdomis

4. *Bažnyčios magisteriumas*, kupinas Vatikano II Susirinkimo atnaujinamosios dvasios (plg. CD 14; AG 14), be perstojo autoritetingai akcentuodavo suaugusiųjų katechezės aiškumą ir neatidėliotumą, centriškumą ir svarbumą.

Jonas Paulius II teigia, kad „vienas iš nuolatinių rūpesčių, kurių nenumaldomai ir primygtinai kelia šiandienė viso pasaulio patirtis, yra suaugusiųjų katechezė. Tai pagrindinė katechezės forma, nes skirta asmenims, kuriems tenka didžiausia atsakomybė ir kurie geba pilnatviškiausiai gyventi krikščionišką žinia“ (CT 43).

5. Tai, kad po Susirinkimo viso pasaulio dalinėse Bažnyčiose *radosi* įvairių suaugusiųjų katechezės *iniciatyvų*, neabejotinai yra Šventosios Dvasios dovana. Tą liudija pastoraciniai laišakai, žinovų ir tyrimo centrų siūlomai apmąstymai bei programos, suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigų poreikis ir didelė kitokių pastoracinių iniciatyvų, besiremiančių autentiškai bažnytine bei misijų dvasia, įvairovė.

Šiame suaugusiųjų katechezės pavasaryje daugelyje vietinių Bažnyčių į akis krinta katechetų pasauliečių, vyrų ir moterų, gausėjimas ir vaisinga bei originali naujų grupių, sąjūdžių bei sąjungų veikla.

Šioje vilties aplinkoje ta pati Dvasia verčia mus skausmingiau suvokti esamus ribotumus bei sunkumus – tai, kad daugybės suaugusiųjų išvis dar nepasiekė jokia katechezė, kad krikščionių bendruomenėms stinga misijų dvasios, kad pastoracijos darbuotojai nėra pakankamai skatinami pastoracijos meilės ir kantrybės, kad katechezė yra netinkama, dažnai atsieta nuo platesnės evangelizacinės veiklos, kad stokojama parengtų katechetų.

6. Todėl Bažnyčia iš naujo kviečia tiesiausiai įsitraukusiuosius į tikėjimo ugdymą dėti daugiau pastangų ieškant *naujų būdų*, leidžiančių pasiekti suaugusiuosius, kurie dar negirdėjo Kristaus žinios arba, būdami evangelizuoti, paliko Bažnyčią.

Atsiliepdama į šį kvietimą, *Tarptautinė katechezės taryba*, patariamasis Dvasininkijos kongregacijos organas, savo 1988 m. sesijoje ypatingą dėmesį skyrė suaugusiųjų katechezės nagrinėjimui. Kaip to vaisius buvo parengtas šis dokumentas, paremtas jos narių, dvasininkų, vienuolių ir pasauliečių vyrų bei moterų iš įvai-

rių pasaulio regionų ir atstovaujančių skirtingoms rasėms bei kultūroms, patirtimi.

Šio dokumento tikslas ir adresatai

7. Šiame dokumente siekiama iškelti aikštėn *reikšmingiausias* suaugusiųjų katechezės aspektus. Jame aptariami pasaulyje, regis, vyraujantys *bendri momentai*, bendros problemos ir galimi sprendimai, visiškai pripažįstant įkultūrinimo vietinėse Bažnyčiose būtinybę.

Tad šiuo dokumentu trokštama žadinti bendrystės ir solidarumo dvasią, skatinant dalytis idėjomis bei suaugusiųjų katechezei vykdyti reikalingais ištekliais.

8. Šis dokumentas skirtas visai Dievo tautai, susibūrusiai į įvairias ganytojų vadovaujamas krikščioniškąsias bendruomenes visame pasaulyje.

Pirmiausia jis adresuojamas į suaugusiųjų katechezę įsitraukusiems ar šiai tarnybai besirengiantiems *katechetams pasauliečiams*. Jie yra gyvas Dvasios veikimo įrodymas – Dvasios, kuri kiekvienoje bendruomenėje nepaliaujamai pašaukia asmenų, gyvenimą paskiriančių savo brolių ir seserų palydai jų tikėjimo kelyje.

9. Dokumentas, turint prieš akis Evangelijos palyginimą apie sėją, suskirstytas į tris dalis. Tai:

- skirtinga „dirva“, tai yra suaugusiųjų padėtis ir jų buvimo bei brendimo visuomenėje ir Bažnyčioje ženklai;
- Dievo žodžio „sėkla“, perteikiama per suaugusiųjų katechezę kartu su giliaisiais motyvais, pagrindžiančiais jos perdavimą ir to perdavimo principus;
- „sėjimo ir derliaus rinkimo“ procesas, kur pateikiamos kelios praktinės veiklos gairės.

PIRMA DALIS

SUAUGUSIEJI, KURIEMS SKIRTA KATECHEZĖ

10. Suaugti ir gyventi kaip suaugusiam yra Dievo žmonėms dovanotas pašaukimas; tai parodyta jau pačiuose pirmuose Biblijos puslapiuose (plg. Pr 1, 27–28; 2, 15). Šio pašaukimo tobuliausias pavyzdys yra Jėzus Kristus, kuris „buvo apie trisdešimt metų, kai jis pradėjo veikti“ (Lk 3, 23) – skelbti Karalystę. Tad brendimas ir artinimasis prie to, kuris yra tobulasis žmogus (plg. Ef 4, 15), tampa kiekvienos katechezės malone ir užduotimi. Bet kaip tai vyksta? Kokie „šviesūs momentai“ ir kokie „šešėliai“ pasaulyje ir Bažnyčioje ženklina žmogiškąją ir krikščioniškąją suaugusiojo brendimą?

Pasaulyje

11. Mūsų dėmesį iškart patraukia *tamsa ir kančia*, slepiančios tiek daug suaugusiųjų, vyrų ir moterų, įskai-

tant krikščionis. Čia pirmiausia paminėtume: nepakankamas ir nelygias savisklaidos (humanizacijos) galimybes; pagarbos pamatinėms teisėms į laisvę, „tarp kurių svarbiausia yra religijos laisvė“ (EN 39), taip pat sąžinės laisvė bei teisė – ypač vargšo – į asmens orumą, stygių; kliūtis, neleidžiančias atlikti visuomeninių ir šeimyninių pareigų.

Šių negerovių priežastys yra daugialypės bei sudėtingos ir kartkartėmis turi būti tiriamos. Apskritai kalbant, galima nurodyti nepaprastai netolygų pasaulio gėrybių pasiskirstymą, šeimos nuvertinimą, nepakankamą moters asmens vertinimą, darbo trūkumą, rasinę diskriminaciją, priėjimo prie kultūros stoka, masių negebėjimą ar negalėjimą dalyvauti priimant viešuosius sprendimus.

Visa tai smarkiai iškreipia Dievo paveikslą, kurį atspindėti ir kuriuo pilnatviškai džiaugtis, pirmiausia kaip suaugusieji, pašaukti vyrai ir moterys (plg. Pr 1, 26–27).

12. Sykiu matome, kad vis giliau suvokiama, kas yra individualus ir koletyvinis asmens orumas, tarpusavio priklausomybė ir bendrystė, didėja solidarumo su silpnaisiais ir vargstančiais poreikis.

Be to, suaugusieji ima vis labiau vertinti bei domėtis religija ir dvasinėmis vertybėmis, kurios laikomos naujų jėgų gyventi versme, vis geriau suvokiama, kad žemė yra gerbtina ir nuo bet kokio užteršimo saugotina Dievo dovana.

Savo ruožtu pilietinės institucijos kai kur ėmė daugiau dėmesio skirti asmens teisių ir laisvės apsaugai, plėtodamos nuolatinio ugdymo programas, truncančias iki senyvo amžiaus, skirtas padėti suaugusiesiems atlikti savo užduotis.

Bažnyčioje

13. Bažnyčia, gyvenanti žmonijoje ir, kaip ir jos Steigėjas, jaučianti pareigą tarnauti žmogui, prie žmogiškumo prisideda skelbdama *Gerąją Naujieną* apie Dievo karalystę Jėzujė Išganytojuje; toks skelbimas statydinantis teisingesnę ir broliškesnę žmonių yra būtinas.

Būdama ištikima šiai užduočiai, Bažnyčia, visada atvira žmogiškosios patirties bei mokslo indėliui, suaugusiųjų katechezę laiko Kristaus sekimo būdu, įkūnytu konkrečiose gyvenimo situacijose.

Todėl iš pat pradžių svarbu pažinti įvairius sąlygotumus bei iššūkius, bažnytinėse bendruomenėse darančius didžiausią įtaką suaugusiųjų krikščioniškajai brandai.

Sąlygotumai ir iššūkiai

14. „Ko čia stovite visą dieną be darbo?“ – klausia vynuogyno šeimininkas vyrų, visą dieną stoviniavusių

aikštėje. Tie atsako: „Kad niekas mūsų nepasamdė“. Tada šeimininkas jiems tarė: „Eikite ir jūs į vynuogyną“ (plg. Mt 20, 6–7).

Jėzaus palyginime, kur visi kviečiami į Dievo karalystę, daugelis tą kvietimą priima, tačiau sykiu neturime išleisti iš akių daugybės tų, kurie kvietimo dar nėra išgirdę, o gal jį jau užmiršo arba dėl įvairių priežasčių negali į jį atsiliepti.

Siūlydama Evangeliją suaugusiesiems, Bažnyčia į tokią šviesos ir šešėlių, pasiekimų ir lūkesčių ženklina, aktualią situaciją privalo atsižvelgti.

15. *Ekonominiu socialiniu lygmeniu* daugybei tikinčiųjų religinis ugdymas per katechezę neprieinamas dėl neišsivystymo, be atvangos slopinančio šventą vargšų teisę būti evangelizuotiems (plg. Lk 4, 18).

Čia taip pat paminėtina šiandienė ištisų žmonių grupių migracija. Išrauti ir perkelti iš savo gimtinės, šie žmonės neturi galimybės patenkinti pamatinį saugumo ir stabilumo poreikį.

16. *Socialiniu kultūriniu lygmeniu*, pripažįstant lemiantį kultūros visomis jos apraiškomis poveikį, dėmesys atkreiptinas į kelis esminės svarbos veiksnius, įvairiu mas tu besireiškančius visose geografinėse srityse:

a) Stiprėjant ir plečiantis *sekuliarizacijos* procesui, dėl didelių kultūros bei papročių permainų, bent neseniai turėjusių reikšmingų atgarsių gyvenimo organizavimui ir disponavimui laiku, į krizę įpuola pati katechezė, pirmiausia tarp suaugusiųjų, galimybė.

Galvoje taip pat turimi tokie dvasiniai suaugusiųjų sunkumai, kaip žmogiškojo ir religinio tikrumo stygius, individualios ir kolektyvinės tapatybės netektis, vienatvės našta ir t. t.

b) Karšto tikėjimo suaugusiesiems kartais tenka gyventi šalyse, kur tikinčiųjų ir išteklų nedaug ir kur, kita vertus, vyrauja *kitos didžiosios religijos ar vertybinės sistemos*, kurios krikščionims neretai būna priešiškos. Tokiomis aplinkybėmis katechezei išskyla didelių sunkumų stengiantis sutaikinti autentišką ir savitą tikėjimo kelionę su vietinės kultūros aplinka.

Taip pat neužmirština, jog kai kuriose šalyse dėl vyraujančios ideologijos religiniai susibūrimai draudžiami ar užkardomi, o pastoracinei ir katechetinei tarnybei viešose vietose daromos didelės kliūtys.

c) Technologinė pažanga, taikoma įvairioms gyvenimo sritims ir neproporcingai akcentuojama visuomenės komunikavimui, suaugusiesiems sukelia naujų problemų, aiškintinų krikščioniškojo tikėjimo dvasia.

Toks iššūkis reikalauja naujaip formuluoti bei spręsti tokias amžinąsias problemas, kaip gyvenimo prasmė ir vertė, žmogaus ir pasaulio paskirtis, bendras gyvenimas, tikėjimo ir moralinio gyvenimo santykis, religinių ir dvasinių vertybių primatas.

17. *Bažnytinių bendruomenių lygmeniu* būtų neteisinga nepripažinti Evangelijos sėklos, pasėtos vykdam suaugusiųjų katechezę parapijų, šeimų, sąjūdžių ir grupių aplinkoje, taip pat kitomis sąlygomis, kurios bus aptariamoms trečiojo dalyje, gyvastingumo.

Išidedant širdin Jėzaus kvietimą: „Pakelkite akis ir pažiūrėkite į laukus; jie jau boluoja ir prinokę pjūčiai“ (Jn 4, 35), dėmesys kryptingiau telkiamas į tai, ką galima padaryti.

Galima išvardyti ko reikia, kad suaugusiųjų katechezėje naujaip būtų keliami klausimai ir pereita prie pamatinio suaugusios krikščioniškosios bendruomenės poreikio.

Labai reikia:

a) tinkamesnės tikėjimo kalbos, suprantamos visų išsilavinimo lygių suaugusiems, pradedant beraščiais ar pusiau raštingais ir baigiant labai išsilavinusiais; antraip jie jausis svetimi Bažnyčiai ir laikys katechezę nereikšmingu dalyku;

b) daugiau prieinamesnių vietų, kur nuo Bažnyčios nutolusieji būtų svetingai sutinkami ir praėję katechumenatą ar kokią nors kitokią įkrikščioninimo programą suaugusieji galėtų tęsti savo tikėjimo kelionę krikščionių bendruomenėje;

c) įvairesnių katechetikos modelių, atsiliepiančių į žmonių grupių vietinius ir kultūrinius poreikius;

d) liaudiškojo pamaldumo – tiek turinio, tiek raiškos požūriu – rimto traktavimo, į katechezę išmintingai įtraukiant Evangeliją atspindinčius aspektus;

e) nuoseklių pastangų pasiekti suaugusiuosius, pirmiausia tuos, kurie toli nuo Bažnyčios, susvetimėję ir išstumti į paribį, atsiliepiant į jų poreikius ir per tai neutralizuojant plintantį sektų prozelitizmą;

f) dvasininkų ir Bažnyčios institucijų regimesnės jautrumo, disponuojamumo ir nuoširdaus atvirumo raiškos suaugusiųjų, jų problemų ir jų katechezės poreikio atžvilgiu.

18. Baigdami šią analizę ir turėdami prieš akis tolesnius nurodymus, taip pat vadovaudamiesi apaštališkojo paragavimo *Catechesi tradendae* 44 skyreliu, suaugusiuosius, kuriems reikia katechezės, galime suskirstyti į šias kategorijas:

– suaugusieji, kurie gyvena nukrikščionintose vietovėse ir neturėjo galimybės giliau pažinti Evangelijos žinią;

– suaugusieji, kurie buvo katechizuoti vaikystėje, bet vėliau nuo tikėjimo nutolo;

– suaugusieji, kurie katecheze dygisi, nes iš jos nedaug gavo arba buvo netinkamai katechizuojami;

– suaugusieji, kurie vaikystėje buvo pakrikštyti, tačiau vėliau nekatechizuoti, tam tikra prasme liko katechumenais.

ANTROJI DALIS

SUAUGUSIŲJŲ KATECHEZĖS MOTYVAI, KRITERIJAI IR KITI REIKŠMINGI MOMENTAI

19. „Kas iš jūsų, norėdamas pastatyti bokštą, pirmiau atsėdęs neskaičiuoja išlaidų, kad įsitikintų, ar turės iš ko užbaigti?“ (Lk 14, 28).

Mokytojo raginimu statydamas Dievo karalystę persiminti Evangelijos išmintimi esame kviečiami pažinti ir išskelti aikštėn pagrindines suaugusiųjų katechezės Bažnyčioje priežastis, nes tai padeda suvokti jos svarbą.

Motyvai

20. Teologinė-pastoracinė refleksija teikia kelis skirtingus, vienas kitą papildančius motyvus: vieni susiję su suaugusiojo, kaip tokio, tikėjimo gyvenimu, kiti – su suaugusiojo viešuoju vaidmeniu visuomenėje ir bažnytinėje bendruomenėje, tretį galiausiai svarba pranašoksta kitus, nes prieš akis turima didesnė Dievo garbė ir Bažnyčios gerovė.

21. Suaugusieji Bažnyčioje, tai yra visi krikščionys, vyrai ir moterys, pasauliečiai, kunigai ir pašvęstieji asmenys, *kaip ir bet kas kitas, turi teisę ir pareigą būti katechizuoti* (plg. CT, V sk., 217, 774 kan.; ChrL 34).

Šis motyvas pirmiausia kyla ne iš kokios nors tarnystės, kurią atlikti pašauktas suaugęs krikščionis, bet tiesiai išplaukia iš viduje pasėtos tikėjimo „sėklos“, kuri tikisi subręsti suaugusiajam augant amžiumi bei didėjant jo atsakomybei. „Kai buvai vaikas, kalbėjau kaip vaikas, mąščiau kaip vaikas, protavau kaip vaikas; tapęs vyru, mečiau tai, kas vaikiška“ (1 Kor 13, 11).

Tiktai brandaus tikėjimo asmuo geba atlikti savo kaip tikinčio suaugusiojo pareigas kitų atžvilgiu, kaip to reikalauja kiekvieno per krikštą gautas pašaukimas.

Tenka pripažinti, kad įvairiose bendruomenėse į suaugusiųjų ugdymą kreipiamas nepakankamas dėmesys arba jis vykdomas progaiškai ir neretai vaikišku būdu; kartais stokojant tam tikros išorinės ar tradicinės pasparties, atsiranda disbalansas, kai katechezė daug dėmesio skiria vaikams, užmiršdama jaunuolius ir suaugusiuosius.

22. Asmens ugdymą neišvengiamai būtina daro ir suaugusiesiems gyvenime tenkantis *viešasis vaidmuo*. Jie su visais krikščionimis dalijasi Evangelijos liudijimo darbais ir žodžiais užduotimi, tačiau jie tai daro suaugusiesiems pritaikytu būdu ir autoritetingai. Tai jie šeimos aplinkoje, kur suaugusieji, būtent kaip tėvai ar kiti giminaičiai, prigimties ir malonės galia tampa pirmutiniais ir būtinais savo vaikų katechetais. Jie rodo pavyzdį jaunajai kartai, kuriai reikia susitikimo su suaugusiųjų tikėjimu pavyzdžių. Visuomenės kontekste suaugusiųjų vaidmuo esminis darbo vietose, akademinėje, profesinėje, pilietinėje, ekonominėje, politinėje ir kultūrinėje srityje, visur, kuri vykdomos atsakomybės ir galios reikalaujančios užduotys. Taip yra todėl, kad tikintis suaugusysis dažnai būna vienintelis, kuris gali įmaišyti Karalystės rauką, išreikšti Evangelijos naujumą ir gražumą ir siekti Jėzaus Kristaus trokšto pasikeitimo bei išlaisvinimo.

Paprasti liudijimo gestai tokiomis aplinkybėmis reikalauja iš suaugusiojo pastangų vidujai pasisavinti tai, ką jis pašauktas įtikinamai perteikti kitiems.

23. Ši misijinė užduotis tampa dar svaresnė, turint prieš akis krikščioniškosios bendruomenės pašaukimą subręsti tikėjimo požiūriu.

Pravartu priminti, kad to pasiekti neįmanoma be proto ir darnaus visų Bažnyčios sudedamųjų dalių, vaikų, jaunuolių, suaugusiųjų ir pagyvenusiųjų, bendradarbiavimo.

Neišleisdami iš akių šios bendrystės suaugusieji ypač pašaukti išpareigoti *katechetinei ir, platesne prasme, pastoracinei tarnystei* savo broliams ir seserims, mažiems ir dideliems, visada paisant situacijų, problemų bei sunkumų, su kuriais susiduriama, skirtingumo.

Nesunku suvokti, kiek daug kompetentingumo – ir pasirengimo – reikalaujama iš suaugusiųjų tokiame sudėtingame pasaulyje, kuris Jėzaus Kristaus Evangelijai yra atviras ir kartu jos atžvilgiu įtarus.

24. Dar galima paminėti socialinio religinio, psichologinio, pedagoginio pastoracinio pobūdžio motyvus. Juos visus vienija ir jų visų galios šaltinis yra *tikėjimo plotmė*: Dievo garbė, Karalystės statydinimas, Bažnyčios gerovė. Dievą deramai pagerbia gyvas asmuo, ir juo labiau asmuo, pasiekęs suaugusiojo brandą; Dievo karalystė, kaip sėkla dirvoje, auga per jos suaugusių narių veiklą; suaugusių asmenų brandos ir išminties charizma praturtina pačią Bažnyčią ir bet kurią katechezės formą, padėdama jai suvokti Dievo tautos gyvenime bręstančią tiesą.

Suaugusiųjų indėlį spindinčiais pavyzdžiais paliudijo daugybė suaugusių vyrų ir moterų, bendradarbiavusių su Dievu kuriant išganymo istoriją tiek Biblijos steigiamuoju, tiek Bažnyčios aktualizacijos laikotarpiu.

25. Vienu žodžiu, norint, kad Geroji Naujiena apie Karalystę išskverbėtų į visus žmonijos sluoksnius, esmingai būtina suteikti visiems krikščionims galimybę aktyviai prisidėti prie Karalystės atėjimo darniu ir vienas kito pastangas papildančiu darbu pagal kiekvieno atsakomybės lygmenis. Visam tam neabejotinai pirmiausia reikia suaugusiųjų krikščionių.

Todėl teisėta ir būtina pripažinti, kad bendruomenė negali laikyti savęs visiškai krikščioniška, jei joje nevykdoma sistemiška visų jos narių katechezė, veiksmingą bei rūpestingą suaugusiųjų katechezę laikant *pagrindine užduotimi*.

Pamatiniai kriterijai

Išdėstytų motyvų šviesoje galima įžiūrėti kai kuriuos įtikinamos ir veiksmingos suaugusiųjų katechezės kriterijus.

Nurodysime penkis ypač svarbius kriterijus, kurių taikymą praktikoje aptarsime trečiojoje dalyje.

26. Suaugusiųjų katechezė turi būti nepaprastai dėmesinga *vyrui ir moteriai kaip suaugusiesiems*, paisyti jų, kaip suaugusiųjų, dažniausiai pasauliečių, padėties, būti jautri jų problemoms ir patirčiai, besinaudojanti jų dvasiniais bei kultūriniais ištekliais ir gerbianti skirtingybes, skatinanti suaugusiuosius veikliai bendradarbiauti jiems skirtame katechetiniame procese.

27. Tai reikalauja – kaip antrojo kriterijaus, – kad suaugusiųjų katechezė būtų įgyvendinama visiškai suvokiant ir teigiamai vertinant „pasaulietinį pobūdį“, kuris yra „pasauliečius skirianti ypatybė“ ir įpareigoja juos „ieškoti Dievo karalystės, rūpinantis laikiniais dalykais ir juos tvarkant pagal Dievo valią“ (LG 31).

Čia pravartu priminti tai, kas apaštališkajame paraginyje *Evangelii nuntiandi* ir vėliau tais pačiais žodžiais *Christifideles laici* buvo pasakyta apie krikščionis pasauliečius: „Jų evangelizacinės veiklos sritis – tai platus ir sudėtingas politikos, visuomenės ir ekonomikos pasaulis, taip pat kultūros, mokslo ir meno, tarptautinio gyvenimo, žiniasklaidos pasaulis, tokios evangelizacijai atviros tikrovės dalys kaip meilė, šeima, vaikų ir jaunimo auklėjimas, profesinis darbas, kančia. Juo daugiau bus Evangelijos įkvėptų pasauliečių, atsakingų už šias tikrovės dalis ir įtikinamai į jas išitraukusių, kompetentingai jas plėtojančių ir suvokiančių, jog jiems reikia išskleisti visas savo krikščioniškąsias galias, kurios neretai giliai užkastos ir nuslopintos, juo labiau šios tikrovės dalys, nė kiek neprarasdamos savo žmogiškojo turinio nei jį aukodamos, bet, priešingai, atskleidamos dažnai neįvertinamą transcendentinį matmenį, tarnaus Dievo karalystės statydinimui ir per tai išganymui Jėzuje Kristuje“ (EN 70; ChrL 23).

28. Vienas svarbiausių suaugusiųjų katechezės kriterijų – tačiau dažniausiai užmirštas – suaugusiųjų svetingai sutinkančios ir palaikančios *bendruomenės įsitraukimas*. Suaugusiųjų tikėjimas bręsta pirmiausia ne mokantis sąvokų, bet dalijantis krikščionių bendruomenės, kurios nariais būdami jie duoda kitiems ir iš kitų gauna, gyvenimu.

29. Todėl suaugusiųjų katechezė galės duoti vaisių tik tada, kai bus įtraukta į bendruomenės *organišką pastoracinį planą*, kuriame jai tektų reikšminga vieta, nes per katechezę siekiama padaryti suaugusiųjų konstruktyviais bendruomenės viso gyvenimo ir misijos dalyviais.

Tai lemia dvi pamatines visuotines gaires:

– suaugusiųjų katechezė, nepaisant jos autonomiškumo, turi būti tinkamai sujungta su liturginiu ugdymu ir ugdymu tarnavimo, arba artimojo meilės, srityje;

– suaugusiųjų katechezė negali būti vykdoma atsisakant kitoms amžiaus grupėms skirtos katechezės ar ją apribojant; koordinuojama su pastarąja, ji tampa krikščioniškosios brandos katecheze ir bet kurios ankstesnės katechezės tikslu.

Dėl savo ypatingo indėlio, kuriuo prisideda prie visos bendruomenės tikėjimo kelionės augimo, suaugusiųjų katechezė aiškiai laikytina prioritete.

30. Galiausiai, sekdamas Jėzaus, skelbusio „žmonėms žodį, kiek jie sugebėjo suprasti“ (Mk 4, 33), pavyzdžiu, suaugusiųjų katechezė – pirmiausia – turi neužmiršti dalinės Bažnyčios pareigos, viena vertus, išlaikyti vienybę su visa Dievo tauta remiantis autentiškai ir neiškraipytai skelbiama vienatine Evangelijos žinia ir, kita vertus, atspindėti savo vietinę situaciją, idant išganyto žinia būtų pateikiama taip, kad atsilieptų į žmonių poreikius.

Išmintis, gimstanti iš patirties, maldos ir studijų, katechetams leis išlaikyti pusiausvyrą tarp būtino *pritaikymo ir ištikimybės* bendrajame katechezės paveldui.

Reikšmingi momentai

31. Vienaprasmiškai apibrėžti suaugumą, turint prieš akis įvairialypius veiksniai, lemiančius skirtingas, viena kitą papildančias interpretacijas, gana sudėtinga.

Neabejotinai naudinga atsižvelgti į psichologijos, visuomenės ir pedagogikos mokslų indėlį, visada tiesiogiai siejant tai su tam tikru gyvenimo kontekstu, kur reikšmingas vaidmuo tenka tai aplinkai būdingiems etniniams, kultūriniais ir religiniams veiksniams.

Ypač šiandien svarbu neišleisti iš akių santykio tarp jaunosios kartos ir suaugusiųjų, nes abi grupės viena kitą įvairiopa veikia bei sąlygoja.

Gerbti „suaugusiojo slėpinį“ ir gerai organizuoti visą suaugusiesiems skirtą pastoracinę tarnystę reiškia atsižvelgti į visus šiuos veiksniai ir didelę kalbėjimo apie suaugusiųjų bei buvimo suaugusiuoju būdų įvairovę.

32. Tiksliai ir vienodai apibrėžti *suaugusiųjų katechezę*, kurios motyvai ir kriterijai, iškeliantys aiškų jos reikšmę bei būtinybę, jau buvo minėti, praktikos perspektyvoje nelengva. Esama įvairių nuomonių dėl to, kaip geriausiai įgyvendinti praktikoje suaugusiųjų katechezę apimties, gylio ir trukmės požiūriu.

Remdamiesi nesena Bažnyčios dokumentais, katechezę čia laikome vienu viso evangelizacijos proceso momentu (EN 17; CT 18).

Konkrečiai dėl suaugusiųjų katechezės, tai ji skirta iš pradžių elementariai, visapusiškai ir sistemiškai pagilinti per krikštą gautą tikėjimą (CT 21) ir pašaukta padėti žmogui visą jo gyvenimą siekti pilnatviškos brandos Kristuje (plg. Ef 4, 13).

Katechezė, kaip tokia, *skirtina*, nors ir negali būti atsietą, nuo kitokios veiklos:

– ji skiriasi nuo evangelizacijos, kuri yra pirmas Evangelijos skelbimas tiems, kurie jos dar nėra girdėję, ir nuo pakartotinės evangelizacijos, skirtos ją užmiršusiems;

– ji skiriasi nuo formalaus religinio ugdymo, kuris, teikdamas sistemingesnius bei specializuotus kursus, nepasiriboja pamatiniais tikėjimo elementais;

– ji taip pat skiriasi nuo tikėjimą į Dievą sustiprinti galinčių neformalių progų, fragmentiškai ir atsitiktinai pasitaikančių kasdieniame suaugusiųjų gyvenime.

Sykiu suaugusiųjų katechezė lieka *artimai susijusi* su visais įvairiais tikėjimo skleidimosi momentais:

– ji aiškina tęsia krikščionybės esminės žinios skelbimą (kerigma) bei „išverčia“ ją į tautos kultūrinę kalbą;

– ji pateikia katalikų tikėjimo turinius, pamatinius Išpažinimo straipsnius artimai siedama su žmogaus gyvenimiškąja patirtimi ir mokydama autentiškos tikėjimo mąstysenos;

– nuosekliai ir organiškai, nors ir elementariai, supažindina su tikėjimo kelione, kurią išreiškia bei palaiko Dievo žodžio klausymasis, šventimas (liturgija), artimo meilės tarnystė (diakonia) ir nuoširdus liudijimas įvairiomis suaugusiojo gyvenimo sąlygomis.

TREČIOJI DALIS

GAIRĖS PRAKTIKAI

33. Bendrieji praktiniai suaugusiųjų katechezės bruožai pateikiami suskirstyti į keturias svarbiausias sritis. Tai:

– suaugusio krikščionio savybės, kurios yra katechezės tikslas ir sąlygoja jos turinį bei tam tikrus nekintamus dėstymo elementus;

– suaugusiųjų katechezės procesas, turint prieš akis metodologinius nurodymus, formas ir modelius;

– suaugusiųjų katechetai ir jų ugdymas;

– atsakingieji už suaugusiųjų katechezę bendruomenėje.

Suaugusio krikščionio savybės tikėjime

34. Efezo krikščionis Paulius tėviškai ragina nebebūti mažais vaikais, siūbuojamais ir nešiojamais vėjo. Jis aiškina, jog esame pašaukti tapti tobulais žmonėmis, vertais nesuvokiamų Kristaus, kuris visur visa pripildo, turtų (plg. *Ef* 4, 13–14; 1, 23; 3, 8).

Galutinis ir bendras suaugusiųjų katechezės tikslas yra padėti suaugusiajam kaip brandžiam krikščioniui gyventi suaugusiojo gyvenimą, įgijus tam tikrų savybių. Šias savybes galima sugrupuoti atsižvelgiant į tris pagrindinius tikslus, kurie savo ruožtu šaknijas bendroje vizijoje ir tada išsirutulioja į tam tikrus apibrėžtus uždavinius bei turinius.

a) *Tikslai*

35. Visur Bažnyčioje jaučiamas poreikis statydinti *suaugusias krikščioniškąsias bendruomenes*, gebančias aiškiai išreikšti tikėjimo tapatybę, sutelktai besistengiančias skaidriai skelbti Evangeliją, tinkamai švęsti liturgiją ir drąsiai liudyti gailestingąją meilę.

To turi siekti bet kuri katechezė, pradedant mažų vaikų katecheze. Ir neabejotinai netarpiškesnė ir skvarbesnė suaugusiųjų katechezė.

Tik tai taip galima sukurti įtikinamus ženklus ir veiksmingas sąlygas, leidžiančias tvariai bei vaisingai laikytis tikėjimo.

36. „Dievo karalystė čia pat! Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!“ (*Mk* 1, 15).

Šie Jėzaus žodžiai yra kiekvieno, kuris nori tapti jo brandžiu mokiniu – įgyti *atsivertimo į Viešpatį* laikyseną, pirmutinis ir pastovus tikslas. Suaugusiųjų katechezė skatina širdies atvirumą Dievo didybės ir malonės slėpiniui, akindama susitaikinti su Juo bei su savo

broliais ir seserimis; ragina pažinti ir priimti Viešpaties kvietimą bei išganomąjį planą gyvenant Dievui patinkantį ir šventumo siekiantį gyvenimą (plg. *ChrL* 16–17); kviečia sąžiningai sekti Jėzumi; padeda tikėjimo šviesoje išgyventi savo asmeninę, socialinę ir dvasinę patirtį.

37. „Jie ištvermingai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldu“ (*Apd* 2, 42).

Atsivertimas į Viešpatį per krikštą įvesdina į bendruomenę, kurioje visi dalijasi Kristaus mokinių gyvenimu.

Suaugusiųjų katechezė siekia subrandinti sąmoningą ir tvirtą apsisprendimą gyventi tikėjimo dovana bei pasirinkimu, *priklausant krikščionių bendruomenei*, puoselėjant bendrystę ir prisiimant bendrą atsakomybę už bendruomenės vidinį gyvenimą bei misiją pasaulyje.

38. „Jūs – žemės druska. <...> Jūs – pasaulio šviesa. <...> Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir šlovintų jusų Tėvą danguje“ (*Mt* 5, 13–16).

Suvokdama didelę pareigą naujam evangelizacijai, kurią Dvasia šiandien kviečia Bažnyčią visame pasaulyje, suaugusiųjų katechezė savo užduotims teikia aiškiai misijinę kryptį.

Suaugusiųjų katechezė didina nusiteikimą bei gebėjimą būti *Kristaus mokiniu pasaulyje* padėdama skirti gera ir bloga, pirmiausia reikšmingiausiose kultūros apraiškose, pažinti ir priimti visa, „kas teisinga, garbinga, teisu, tyra, mylėtina, giriama“ (*Fil* 4, 8), įtraukdama kitus į savo tikėjimą, kuris veikia meile (plg. *Gal* 5, 6), atsakydama apie viltį (*1 Pt* 3, 15), aiškindama tam tikro laiko žmonių išlaisvinimo bei išgelbėjimo troškimus, skatindama Evangelijos šviesoje perkeisti šeimyninį, socialinį ir profesinį gyvenimą.

Taip atsiranda suaugusiajam skirta darni ir gyvastinga esminių krikščionio bruožų sintezė. Šie bruožai tai – klusnus Dievo žodžio klausymasis, tikėjimo bendrystė bendruomenėje, gailestingosios meilės tarnystė ir liudijimas pasaulyje.

b) *Uždaviniai*

Minėti tikslai gali būti pasiekti per uždavinius, konkrečiau apibūdinančius katechetinę kelionę.

Turint galvoje, kad katechetine veikla siekiama asmens veiklaus ištraukimo į Bažnyčios gyvenimą ir misiją, įskaitant tiesioginį dalyvavimą jos pastoracijoje, ypač reikšmingi bei visuotini yra šie uždaviniai:

39. *Elementarus, pakankamai darnus ir motyvuotas Bažnyčios tikėjimo supratimas*, tiesiogiai gautas iš Apreiškimo

šaltinių – Biblijos, liturgijos, Bažnyčios tėvų ir magisteriumo, kitų didžiųjų tradicijos dokumentų ir bažnytinių bendruomenių gyvenimo patirties.

40. *Atitinkamas teologinio ir kultūrinio paveldo, kuriuo reiškiasi tikėjimas, pasisavinimas*: pagrindinių tikėjimo ženklų bei simbolių pažinimas, Biblijos vaidmens suvokimas bei mokėjimas ja naudotis, liturginės ir asmeninės maldos reikšmės supratimas bei praktikavimas, religinio tikėjimo poveikio kultūrai bei institucijoms išsąmoninimas.

41. Gebėjimas naudotis *krikščioniškuoju atpažinimu* įvairiose gyvenimo situacijose, galvoje pirmiausia turint žmogaus gyvenimo ir orumo etines vertybes, pagarbą teisingumui ir pastangas silpnųjų bei vargšų labui.

Panašus kritinis gebėjimas atpažinti, visada gerbiant kitą, reikalingas ir kitų religinių vizijų bei asmens gyvenamojoje aplinkoje paplitusių prasminių sistemų atžvilgiu.

42. *Galiausiai kompetencijos ir gebėjimo, leidžiančių tikinčiam suaugusiajam krikščioniškai liudyti* įvairiose aplinkose, bendruomenėje ir visuomenėje, įgijimas.

c) *Turiniai*

Suaugusiųjų katechezės turiniai turi būti, kiek įmanoma, platūs ir išsamūs, tinkamai didaktiškai suformuluoti atsižvelgiant į asmens situaciją bei poreikius. Šie turiniai pateikiami siejant juos su minėtais uždaviniais ir turint prieš akis pagrindinius bendruosius šiandienų suaugusių tikinčiųjų poreikius.

43. Suaugusiųjų katechezėje suprantamai ir nuosekliai, paisant tiesų hierarchijos bei tarpusavio ryšio, pateiktinos *didžiosios krikščioniškosios religijos temos*, apreišiančios pačią tikėjimo tikrovę ir jos įtikimumo motyvus, Dievo ir Trejybės, Kristaus, Bažnyčios, sakramentų, žmogaus gyvenimo, etinių vertybių ir eschatologinės tikrovės slėpinius, visus kitus aktualius religinio ir moralinio pobūdžio dalykus.

44. Kaip niekada sudėtingoje ir pliuralistinėje visuomenėje ypatinga reikšmė teiktina Evangelijos tiesų ir Bažnyčios užduoties šviesti ir ugdyti moralinę sąžinę pažinimui. Katechezė aiškiai iškelia krikščioniškosios vizijos *etines implikacijas* tokioms pagrindinėms asmeninėse ir kolektyvinėse situacijose išnyrančioms problemoms kaip kiekvieno asmens orumas, neliečiama teisė į gyvybę, žmogiškosios gyvybės perdavimas ir apsauga, socialinio teisingumo skatinimas, solidarumas, taika ir rūpinimasis vargšais, silpnaisiais ir užmirštaisiais (plg. *ChrL* 37–41).

45. Katechezė turi mokyti tikėjimo šviesoje pažinti bei pasverti *socialinę kultūrinę* tikrovę ir šiandien pasaulyje bei asmens gyvenime vykstančias permainas, pritar-da-

ma tam, kas gera, ir nurodydama tai, kad žalinga ir priešinga Evangelijos vertybėms. Ji turi atskleisti skirtumą tarp veiklos laikinųjų dalykų plotmėje ir veiklos bažnytinėje plotmėje, tarp politinio išpareigojimo ir išpareigojimo evangelizacijai, atkreipdama dėmesį į įvairius abipusio poveikio būdus (plg. *BKV* 97; *ChrL* 42–43).

46. Trokšdama, kad minėti ir apskritai krikščionių tikėjimo turiniai būtų pasisavinti tinkamai ir brandžiai, suaugusiųjų katechezė *turi supažindinti* su asmeniniu bei bendruomeniniu Šventojo Rašto skaitymu ir kaip juo reikia naudotis, taip pat su pagrindinėmis liturgijos ir maldos formomis. Naudinga būtų pažinti svarbiausius visuotinės ir vietinės Bažnyčios istorijos etapus, pagrindinius Bažnyčios magisteriumo dokumentus, pirmiausia socialinio pobūdžio.

d) *Nekintami dėstymo elementai*

47. „Tada visi žmonės nuėjo <...> švęsti linksmybės šventę, nes suprato jiems paskelbtų dalykų prasmę“ (*Neh* 8, 12).

Šiais žodžiais nusakomas žmonių džiaugsmas, kai grįžę iš tremties, jie suprato Raštus. Vėliau Jėzus ir apaštalai parodė pavyzdį, kaip perteikti savo žinią žmonėms suprantamu būdu (plg. *Mk* 4, 33; *1 Kor* 14, 19). Todėl galima laikyti, jog Dievo valia yra mokyti tikėjimo suprantamu būdu.

Visa tai leidžia mums įvardyti kelis turinio dėstymą lemiančius ir anksčiau aptartus pamatinius kriterijus konkretizuojančius (Nr. 26–30) principus.

48. Pateikdama krikščioniškąją religiją, katechezė turi domėtis žmogaus širdyje kylančiais *klausimais*, sunkumais ir abejonėmis. Jei šie klausimai pritemdyti ar supainioti neišmanymo ar abejingumo, jie turi iškilti dialogo metu. Tikėjimo atsakas į šiuos klausimus prasmingas bus tada, kai šaknysis Biblijoje, bus konkrečiai išgyventas istorijoje, gerbs protą ir bus dėmesingas laiko ženklams.

49. Būtent dėl to, kad pagrindinis suaugusiųjų katechezės turinys yra gyvojo Dievo, kuris gelbėja žmogų ir padeda jam iki galo save realizuoti, apreiškimas, ši katechezė turi būti gyva ir aktuali, idant žmogus, nuoširdžiai ir karštai susitikdamas su tikru tikėjimu, su džiaugsmu imtų laipsniškai vis labiau suvokti *savo, kaip žmogaus, vertumą ir orumą*.

50. Suvokiant, koks sekuliarizuotas ir pliuralistinis gali būti suaugusiojo pasaulis, susitikimas su tikėjimu turi tapti patikimu ir nuodugniu *krikščionio pasauliečio dvasingumo ugdymu* (plg. Nr. 27) ir gerai išryškinti, paisant egzistencijos sąlygų įvairovės, krikščioniškojo gyvenimo pareigas Bažnyčioje ir visuomenėje. Ypatin-gas dėmesys skirtinas mokymui melstis.

51. Visa tai iš suaugusiųjų katechezės reikalauja atsižvelgti į situacijų ir poreikių įvairovę – visada stengtis skatinti katechezės *ekumeninį matmenį* (CT 32–34), būti atviresnei *susidūrimui ir dialogui* su didžiosiomis religijomis ir suaugusiuosius kasdien jaudinančiomis teorinėmis sistemomis bei gyvenimo praktikomis. „Suaugusiųjų katechezė bus sėkmingesnė, jei bus atvira tikėjimo, mokslo ir kultūros susitikimui, kai stengiamasi tarpusavyje integruoti šias sritis, gerbiant kiekvienos savitumą“ (JONAS PAULIUS II. Kalba COINCAT nariams: *L’Osservatore Romano*, 1988 10 30, p. 4).

Todėl, siekiant veiksmingesnio krikščioniškojo aiškimumo, suaugusiųjų katechezėje galima taikyti žinias ir metodikas, leidžiančias lengviau įžiūrėti tiek neigiamus, tiek teigiamus istorinės, socialinės ir religinės tikrovės elementus.

52. Turint prieš akis suaugusiųjų konstruktyvų indėlį šeimos pasaulyje ir kitose gyvenimo srityse, katechezė turi ne tik padėti suaugusiesiems patiems mokytis, bet ir rengti juos *tikėjimo turinius perteikti kitiems*, parodydama galimą egzistencinį tikėjimo poveikį įvairiose gyvenimo aplinkose.

Ypatinga atsakomybė suaugusiesiems tenka nuskriaustųjų, pirmiausia vargšų ir išstumtų į paribį, ir visų patekusių į itin sunkią padėtį atžvilgiu.

53. Galiausiai, kaip ką tik minėtų poreikių paspirtį, suaugusiųjų katechezė turėtų nuodugniai plėtoti tikėjimo turinių *bendruomeninį dėmenį*. Tai padėtų suaugusiesiems pažinti ir išgyventi tam tikroje bendruomenėje bei istorijoje įsikūnijusį ir tam tikrų poreikių, iniciatyvų bei gyvenimo ritmų paženklintą „Bažnyčios slėpinį“, susipažinti su dalyvavimo visame Bažnyčios gyvenime galimybėmis.

Metodologiniai nurodymai

54. Didžiulė situacijų ir adresatų įvairovė neleidžia pateikti kiekvienai suaugusiųjų katechezei taikytinų nekintamų nuostatų. Vis dėlto kaip suaugusiųjų katechezės apmąstymo vaisių galima pateikti kelis momentus, galiojančius visoms situacijoms.

Šie bendri momentai susiję su katechezės adresatais, organizaciniais principais, katechezės formomis ir modeliais.

a) *Adresatai*

Nekart buvo pabrėžta, kad suaugusiųjų ugdymo procesui būdingi saviti bruožai; pagrindinis iš jų yra draugiškas ir dialoginis santykis, per kurį didaktinis momentas įtraukiamas į platesnę ir darnesnę tikėjimo kelionę; atkreipsime dėmesį į kelis tos kelionės aspektus.

55. Dėl savo vidinės vertės tiek žmogiškuoju, tiek evangeliniu požiūriu yra tam tikrų didesnio dėmesio vertų *ypatingų kategorijų*. Turimi galvoje tie, kuriems guodžianti krikščioniškoji žinia juo reikalingesnė, juo toliau jie atsidūrę paribyje. Tai – neigalieji, pagyvenusieji, ligoniai, kaip nors išstumtieji į pakraštį (pabėgėliai, imigrantai, nomadai, kaliniai...). Jų įtraukimas į krikščionių bendruomenę dažnai nepakankamai įvertinamas ir branginamas.

Atmindama Kristaus rūpinimąsi, katechezė irgi turėtų ypatingą dėmesį skirti tiems krikščionių bendruomenės nariams, kurie gyvena nenormaliomis sąlygomis.

56. Pirmutinis dėmesys skirtinas *suaugusiojo situacijai*.

Išskleidžiant tai, kas pasakyta Nr. 26, būtina atsižvelgti į suaugusiųjų, kurie mokomi, savitumą, jų kultūrinį kontekstą, žmogiškuosius ir religinius poreikius, lūkesčius, tikėjimo patirtį, galimybes ir ypač į jų santuokinę ir profesinę padėtį.

Kad kiekvienas gautų reikiamos naudos, grupės turėtų būti kuo vienalytiškesnės.

57. Katechizuojant suaugusiuosius, nepakeičiamas yra *dialogiškumas*, kuris, pripažindamas, kad visi pašaukti tikėjimo klusnumui (plg. *Rom 1, 5*), sykiu gerbia suaugusiųjų pamatinę laisvę bei autonomiją, skatina juos puoselėti atvirą ir nuoširdų dialogą, leidžia jiems iškelti aikštėn savo poreikius, įtraukia juos į veiklų dalyvavimą bei laiko nepamainomais savo pačių ir kitų katechezės veikėjais.

58. Galiausiai, daugiau praktiniu lygmeniu, norint palaikyti gerą santykį su suaugusiuoju, esmingai svarbus yra aiškus krikščioniškasis liudijimas, esminis ir įtikinamas tikėjimo mokymo aiškinimas. Negana to, tikėjimo tiesas reikia perteikti kaip tikrą dalyką, drauge atsižvelgiant į tai, kad piligrimams, keliaujantiems pilnatviško tiesos ir gyvenimo apreiškimo link, ieškujimų kelias lieka visada atviras.

b) *Organizaciniai principai*

59. Praktikoje sąvoka „suaugusiųjų katechezė“ žymi- mos įvairios programos. Vienos yra tradicinės, kitos naujos; jos gali būti apgalvotos arba daugiau spontaniškos, nuolatinės arba laikinos, paplitusios arba ribotos skaičiaus ir dažnumo požiūriu.

Dažnai susidaro įspūdis, jog vykdoma daugybė iniciatyvų, kurios būna išsklaidytos bei fragmentiškos ir neatitinka čia aptariamoms katechezės tapatybės.

Norint laiduoti veiksmingą katechetinį procesą, būtini, palaikant Dievo malonei, įvairūs sąveikaujantys veiksniai – geras pastoracinis planas, krikščionių bendruomenės dalyvavimas, teigiami potyriai...

Negana to, norint, kad tie veiksniai gerai sąveikautų, katechezė turi būti nuosekli ir neepizodiška. Programa privalo būti *sistemiška ir nuosekli*, sutelkta į aiškiai apibrėžtus tikslus, susitikimai – tęstiniai ir periodiški, būtina aiškiai numatyti, ko norima pasiekti, net ir tada, kai suaugusiųjų katechezė yra proginė ar vienkartinė.

Kai toje pačioje bendruomenėje vykdomos kelios skirtingos katechetinės programos, visas programas, siekiant laiduoti tikėjimo ir gyvenimo vienybę, turi jungti tam tikri bendri elementai: Dievo žodžiu besiremianti bendrystė, dalyvavimas liturgijoje, gailestingosios meilės tarnystė ir dėmesys Bažnyčios gyvenimui.

60. Kai kurios suaugusiųjų katechezės *formos* yra ypač tinkamos bei paveikios, todėl jų nevalia nepaisyti. Minėtinios programos skirtos šeimoms (tėvai, poros...), studentams, parapijos organizacijoms ar kitiems susivienijimams, taip pat grupėms, susirenkančioms reikšmingo įvykio (rengimasis sakramentams, laidotuvės, bendruomenės šventimai, populiarūs šventės ir t. t.) proga.

61. *Parapijai „tenka esminis tiesioginio ir asmeninio pasauliečių ugdymo uždavinys“ (ChrL 61).*

Kadangi parapijai lengviau užmegzti ryšį su atskirais asmenimis ir atskiromis grupėmis, ji yra „privilegiuota vieta“, kur „katechetinė pastoracija vykdoma ne tik mokymo, bet ir liturgijos, sakramentų bei karitatyvinės veiklos kontekste“ (JONAS PAULIUS II. Kalba COINCAT nariams: cit.; plg. *ChrL* 26–27; 61), leisdama labiau tiesioginiu ir konkretesniu būdu suvokti Bažnyčios bendrystę ir misijinę atsakomybę (*ChrL* 61).

Parapinė katechezė turėtų siūlyti suaugusiesiems katechetinę programą apibrėžtais laikotarpiais, pirmiausia labai svarbiu advento ir gavėnios metu, pripažįstant liturginių metų kaip svarbaus Bažnyčios ugdymo proceso elemento reikšmę.

62. Įvairiose vietovėse atsirado suaugusiųjų *nedidelių bendruomenių* (bazinių bažnytinių bendruomenių), kur tikintieji vykdo katechezę kartu apmąstydami Dievo žodį, meldamiesi bei atrodami jo reikšmę kasdieniame gyvenime, pirmiausia visuomenės, kuriai jie dosniai tarnauja gailestingą meilę.

Palaikomos gerų animuotojų bei sutardamos su vietinė Bažnyčia, tokios bendruomenės yra galinga ir veiksminga priemonė, leidžianti suaugusiesiems nešti Evangeliją į pasaulį kaip šventumo bei išlaisvinimo raugą.

63. Kalbant apie *įvairių sąjūdžių bei susivienijimų* vykdomą suaugusiųjų katechezę, pravartu atminti, kad būdų įvairovė teisėta ir kad tie susivienijimai „savais būdais įgalina į apaštališko gyvenimo patirtį giliai įskiepytą ugdymą“ (*ChrL* 62), nė vienam nesistengiant tapti vieninteliu modeliu; turint prieš akis bažnytišku-

mo kriterijus (plg. *ChrL* 30), nevalia užmiršti, kad katechezė kaip Bažnyčios aktas visur turi išreikšti krikščionių tikėjimo pilnatvę ir aiškiai tarnauti bažnytinei bendrystei, pirmiausia būti naudinga Dievo tautos daugumai, nepriklausančiai jokiai sąjūdžiui.

Atsižvelgiant į sąjūdžių daromą galingą dvasinį bei apaštalaujimąjį poveikį, suaugusieji apie tokios katechezės galimybes informuoti ir skatintini joje dalyvauti.

64. Neabejotinai naudinga tikėjimo pažinimo ir bažnytinės bendruomenės bendrystės skatinimo priemonė yra *suaugusiųjų katekizmai* (plg. *KTK*, kan. 775, §1–2).

Siekiant lengviau ir veiksmingiau perteikti krikščioniškąją žinią, kartu su jais pasitelktini komunikacijos ir kalbos mokslų ištekliai. Niekada nebus per dažna priminti, kad „vartojamoji kalba turėtų žadinti gyvą šiuolaikinio suaugusiojo susidomėjimą, jam pasiekti naudotinos komunikacijos geriausios formos, įskaitant ženklus, gestus, simbolius“ (JONAS PAULIUS II. Kalba COINCAT nariams).

65. Veiksminga suaugusiųjų priemonė yra tinkamai naudojamos *masinės komunikavimo priemonės*. Iš jų iškilus vaidmuo tenka spaudai, radijui ir televizijai, tačiau taip pat vaizdo ir garso juostoms, filmams, komiksams ir kitoms „minimedijoms“.

Katalikai pasauliečiai visaip skatintini kompetentingai dalyvauti žinių agentūrų ir gamybinių centrų darbe, ypač jei jie priklauso Bažnyčiai, ir siekti kokybiškų išteklių gamybos.

c) *Modeliai ir programos*

Dalinėse Bažnyčiose pasiūlyta įvairių suaugusiųjų katechezės modelių, kurie pranoksta parapijos ribas ar net gali būti svarbūs tarptautiniu mastu.

Taip pat yra įvairių katechezės programų, atsižvelgiančių į dvasinį suaugusiųjų būvį.

Praktinio įgyvendinimo dėlei pravartu pateikti kai kurių paaiškinimų ir pasiūlymų.

66. 1977 m. Sinodas patvirtino, kad „visos katechezės modelis“ yra Krikštu besibaigiantis katechumenatas (Sinodo žinia, 8; plg. *EN* 44; *ChrL* 61). Remiantis sena tradicija, tai iš tiesų turėtų būti bet kurios katechezės įkvėpimo versmė.

Būtent todėl, kad suaugusiųjų katechezės tikslas yra pilnatviškas ir visapusiškas krikščioniškasis gyvenimas, *katechumenatas* atrodo esąs tinkamiausias ir yra visur skatintinas, nors nelaikytinas vieninteliu galimu.

67. Bažnyčioje klasikinį *katechumenatinį modelį* sudaro keli etapai (plg. *Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos*). Iš jų trys svarbiausi yra šie:

– prekatechumenatas, Evangelijos pirmuoju skelbimu, arba kerigma, parodantis suaugusiajam pareigą atsiversti;

– katechumenatas, supažindinantis suaugusį su pamatiniais katalikų tikėjimo elementais, su Tikėjimo išpažinimu, liturgijos šventimu, krikščioniškuoju gyvenimu;

– mistagogija, kurios metu neofitai, remdamiesi gauta ja pamatine katecheze, gilina krikščioniškojo mokymo pažinimą.

68. Apsisprendimas, *kurią programą* pasirinkti, priklausys nuo suaugusiojo situacijos. Kaip jau buvo pastebėta pirmoje dalyje (Nr. 18), kai kuriems, norint paskatinti juos domėtis tikėjimu, prireiks preevangelizacijos; kiti bus pasirengę kerigminiam momentui, arba pirmajam Evangelijos skelbimui; galiausiai treti bus pažengę tiek, kad juos bus galima katechizuoti griežtą šio žodžio prasme.

Pastoraciniame plane būtina nustatyti suaugusiesiems skirtų programų tipus, laiduojant katechezės specifiškumą.

69. Suaugusiųjų katechezė visada siekia įtraukti suaugusį į bendruomenę. Todėl jis turi ne tik pažinti bendruomenę, bet ir dalyvauti jos tikėjimo apraiškose bei prisiimti tam tikrą atsakomybę.

Dėl šios priežasties suaugusiųjų katechezę sustiprinti gali padėti *nedidelių bendruomenių ar bažnytinių grupių* statydinimas (plg. CT 24).

Suaugusiųjų katechetų tapatybė ir ugdymas

70. „Pjūtis didelė, o darbininkų mažai. Melskite pjūtis šeimnininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį“ (Mt 9, 37–38).

Derlius yra subrendusi Karalystės sėkla, tai yra minia, kuri, nors ir „suvargusi“, ieško jos pasigailinčio piemens (Mt 9, 35–36; Mk 6, 34). Jėzus sako, jog reikia didžiadvasių pjovėjų.

Tikėjimo šviesoje galima išvysti, kaip nuostabiai į tai šandienėje Bažnyčioje atsiliepiama gausiu būriu *katechetų*, kurie savo pastangas skiria visų amžiaus grupių – taip pat problemiškesnių kategorijų – suaugusiesiems.

Minėti suaugusiųjų katechezės reikalavimai aiškiai aiškiai iškelia esminį katechetų vaidmenį ir savybes, kuriomis jie turi išsiskirti.

„Ugdymas tų, kurie savo ruožtu užsiims katalikų pasauliečių ugdymu, yra pagrindinė plačios apimties ugdymo garanto sąlyga, galinti aprėpti visus katalikus pasauliečius“ (ChrL 63).

a) Pamatiniai reikalavimai

71. Apskritai suaugusiųjų katechetas, nesvarbu kunigas, vienuolis ar pasaulietis, turi turėti *brandų tikėjimą* ir gebėti lydėti bei vesti suaugusiuosius jų augimo kelyje. Jei katechetas nėra vedlys iš prigimties, jam teks įgyti bent tam tikrą vedlio savybių.

Katechetai nežiūri iš aukšto ar iš išorės į asmenis ar grupes, kuriems jie tarnauja: tikėjimo augimo procese jie su visais solidarizuojasi bei jaučiasi kiekvienam skolingi ir moka kiekvieną pažinti bei paversti to proceso veikėjais ir dalyviais.

72. Katechetai privalo tvariai ir nuosekliai laikytis tikėjimo bei priklausomybės bažnytinei bendruomenei; kaip dvasiniai žmonės, jie turi bręsti taip atlikdami konkrečias užduotis, kad liudytų jau pirmaisiais savo žodžiais, kuriuos dar lydėtų „profesinė“ kompetencija ar gebėjimas palaikyti katechetinę kelionę su savo broliais ir seserimis.

73. Kalbant apibrėžčiau, suaugusiųjų katechetas turi stengtis išmokti išmintingai skaityti gyvenimą, ne tik aiškinti tekstus, atsakyti į gyvybiškai svarbias ir aktualias problemas, padėti skaityti laiko ženklus ir kritiškai aiškinti įvykius; jis taip pat privalo mokėti klausytis ir plėtoti dialogą, padrašinti ir paskatinti, palaikyti ryšius, dirbti komandoje ir statydinti bendruomenę; pagaliau jam būtina suvokti, jog jis yra pasiųstas Bažnyčios ir, kaip toks, priimamas bendruomenėje, kurioje visi kartu broliškai žengia tikėjimo keliu.

Vienu žodžiu, kad galėtų tapti suaugusiųjų katechetu, asmuo pirma turi gebėti prisitaikyti prie įvairių situacijų ir būti pakankamai pusiausviras žmogus.

b) Tipų gausa

74. Turint prieš akis Dvasios kiekvienam teikiamų dovanų ir bendruomenės poreikių *įvairovę*, atvertina erdvė katechetų tipų gausai. Visada pirmiausia reikalingi katechetai, mokantys lydėti šeimas, tam tikrų kultūrinių interesų paženklintus asmenis ar grupes, ypatingų poreikių žmonių kategorijas (neigaliuosius, vargšus, išstumtuosius, patekusiuosius į ypatingas situacijas).

75. Tikras Dievo meilės ženklas mūsų laikais yra *suaugusiųjų katechetai pasauliečiai*, kurių gausėjimą bei kompetenciją įvardijome kaip vieną iš maloniausių staigmenų viso pasaulio Bažnyčioje (plg. Nr. 5). Būtent dėl pasaulietiškos charizmos jie geriau negu bet kas kitas tinka būti suaugusiųjų gyvenimo palydovais, besidalijančiais tomis pačiomis užduotimis bei problemomis šeimoje, visuomenėje, Bažnyčioje ir apdovanotais gebėjimu, esmingai svarbiu pirmiausia suaugusiųjų katechezėje, – gebėjimu įkultūrinti tikėjimą.

76. Dėl visų šių priežasčių katechetų pasauliečių – vyrų ir moterų, susituokusių ir nesusituokusių – vis daugės, nes jų nėra pakankamai; be to, prireikus jie turės specializuotis.

Katechetai pasauliečiai kunigų ir bendruomenių turi būti *pripažįstami, gerbiami ir mylimi*, globojami rengimosi metu, drašunami, jiems būtina padėti atlikti būtiną, tačiau toli gražu nelengvą užduotį, brangią tarnystę, per kurią Tėvas Kristuje tęsia pasaulyje savo gailėstingumo bei išganymo darbus.

c) *Ugdymas*

77. Kaip niekada suvokiame, kad katechetais, pirmiausia suaugusiųjų katechetais, ne gimstama, bet tampa per du ugdymo etapus – *per pradinį ir nuolatinį ugdymą*.

Rengiant bet kurią programą, būtina atsižvelgti į vietinės Bažnyčios situaciją, žmonių poreikius, paties katecheto gebėjimus ir turimus išteklius. Realistiniame, gerai apgalvotame plane neturėtų trūkti būsimųjų katechetų pradinio ugdymo programos, atviros galimai specializacijai ir periodiškai atnaujinamos, atsižvelgiant į patyrimo pamokas ir teorines žinias papildant praktiniu mokymu.

78. Kadangi pirmutinis ir nuolatinis ugdymo tikslas yra augimas tikėjimu, katecheto ugdymo pagrindinis turinys bus toks pats, koks siūlomas suaugusiam krikščioniui, – teologinė, antropologinė ir kultūrinė medžiaga, pateikiama katechetinėje perspektyvoje, ypatingą dėmesį skiriant pedagoginiam-didaktiniam ugdymui.

79. Pirmiausia katechetui pasauliečiui ugdymas bus vienu metu teorinis ir praktinis, intelektinis ir dvasinis, akcentuojantis santykių tarp asmenų pažinimą bei branginimą, atsižvelgiantis į bendrystės savimones raidą ir paisantis suaugusiųjų ugdymo metodu.

Tiktai taip galima veiksmingai išreikšti krikščioniškosios tapatybės ir misijos pasaulietišumą.

80. Katechetai turi būti atsakingai ugdomi vietinės Bažnyčios, vadovaujant vyskupui ir atitinkamoms ugdymo tarnyboms, komisijoms bei institucijoms ir remiantis patvirtintais principais bei programomis.

Suaugusiųjų katechetu gali būti pripažintas tik asmuo, išėjęs vietinės Bažnyčios parengtą ir vyskupo patvirtintą atitinkamos trukmės pradinio ugdymo programą.

Atsakingieji už katechezę bendruomenėje

81. Suaugusiųjų katechezė kaip Bažnyčios tarnystė Dievo karalystės labui tarsi motinos iščiose gimsta ir tvirtėja bažnytinėje bendruomenėje. Todėl ji turi iš-

traukti visa *krikščionių bendruomenė*, juolab kad suaugusieji yra tie nariai, kurie lemia Bažnyčios gyvenimo tvarumą ir visą funkcionavimą. Dėl šios priežasties būtina suaugusiųjų katechezę rengti parapijoje, apie ją viešai paskelbti, prižiūrėti jos raidą, lydėti ją malda, džiugiu dėmesiu ir palaikymu.

82. Pirmutinis suaugusiųjų katechetas krikščionių bendruomenėje, kaip tikėjimo mokytojas, yra *vyskupas* (plg. CT 63). Jis pašauktas vykdyti šią užduotį su ypatinga savo charizmos bei liudijimo jėga. Vyskupas turi tiesiogiai rūpintis dieceziniu suaugusiųjų katechezės planu; domėtis jos raida susitikdamas su už tai atsakingais darbuotojais ir pačiais katechetais, kuriuos jis turi laikyti savo pagrindiniais bendradarbiais; rūpestingai ir nuoširdžiai prižiūrėti, kaip ugdomi suaugusiųjų katechetai.

Dėl tenkančios atsakomybės vyskupas broliškos artimo meilės dvasia turėtų domėtis įvairiomis suaugusiųjų katechezės formomis už vyskupijos ribų.

Dėl suaugusiųjų katechezės sudėtingumo ir svarbos pageidautina, kad vyskupas paskirtų bent vieną asmenį, kuris vadovautų vyskupijos įvairioms suaugusiųjų katechezės iniciatyvoms bei jas tiesiogiai koordinuotų.

Dėmesys atkreiptinas į tai, kad kai kuriose šalyse suaugusiųjų katechezei vyskupijos ir parapijos lygmeniu vadovauja gerai parengti pasauliečiai. Jų indėlis skatintinas ir palaikytinas.

83. Ta, kas vyskupui tenka dieceziniu lygmeniu, *vietinės parapijos lygmeniu* su suaugusiųjų pastoracija *prišima kunigai*, kurie yra pirmutiniai katechetai ir kartu rūpestingi bei pagarbūs katechetų pasauliečių skatintojai.

Dėl kunigo vaidmens bendruomenėje nepamainomumo esmingai būtinas *nuodugnus katechetinis kandidatų į kunigus ugdymas*, prieš akis ypač turint suaugusiųjų katechezės sritį, kur jiems privalu mokėti katechetus pasauliečius skatinti bei su jais bendradarbiauti.

84. Šis dokumentas, paisant jame nusibrėžtų ribų (plg. Išankstinės pastabos), gali būti naudingas įvairiose vietinėse Bažnyčiose veikiančioms *nacionalinėms, regioninėms bei diecezinėms programoms*; jame pateiktus nurodymus tinkamai pritaikant prie savo pastoracinių sąlygų.

Tas pat pasakytina įvairių grupių, sąjūdžių ir susivienijimų, skiriančių dėmesį suaugusiųjų katechezei, atžvilgiu, nes bažnytinė bendrystė, skatinanti autentiškesnę ir konstruktyvesnę apaštalavimą, visada geriau reiškiasi per katechezės formų įvairovę, lydymą darnaus sutarimo su ganytojais.

PABAIGA

85. Kadangi suaugusiųjų katechezę mūsų laikais apsunkina daug kliūčių, nekart teks tenkintis kukliais vaisiais, būti *drąsiam ir kantriam* nesėkmių akivaizdoje, tačiau be perstojo dedamos pastangos ir pirmiausia nepajudinamas tikėjimas į Dievą leis dalytis Karalystės slėpiniu – mažyte sėkla, kuri pamažu, bet nesustabdomai auga visų džiaugsmo ir išganymo labui.

86. Visų šių apmąstymų šviesoje savo žvilgsnį dera nukreipti į Sventiausiąją *Mergelę Mariją*, kuri evangelijose nekart aprašyta kaip įdėmiai besiklausanti bei svarstanti giliai savo širdyje (plg. *Lk 1, 29; 2, 19. 51; Apd 1, 14*).

Pagrįstai laikome Mariją pavyzdiniu suaugusiojo, išsiruošusio į tikėjimo kelionę, modeliu: ji klausosi Dievo žodžio, moka atpažinti jį sudėtinguose įvykiuose, kurių nuo pat pradžios kupinas jos gyvenimas; ji klausosi ir sykiu kaip suaugęs asmuo ilgai svarsto, vis klausinėja savęs, trokšdama suvokti Dievo valią; pažinusi, dosniai ją priima ir įgyvendina.

Būdama nepaprastai jautri žmogui bei misijai, Marija nuspėja sutiktų žmonių, kaip antai poros Kanos vestuvėse, prašymus, ir per ją – katechetę darbais ir žodžiais – Kristaus malonė gali pasiekti kitus.

Marija iš Nazareto, ištikima ir drąsi Dievo ir žmonių tarnaitė, kurią matome evangelizuojančios bei katechizuojančios Bažnyčios ištakose, teikvėpia kiekvieną išsiruošusį tikėjimo kelionėn suaugusįjį ir tebūna katechetų, kaip ji atsidedančių šviesiai ir nuoširdžiai tarnystei suaugusių brolių ir seserų labui, mokytoja ir pavyzdys.

Popiežius perdavė stačiatikių patriarchui Baltramiejui I relikvijas

(KAP) Lapkričio 27 d. Šv. Petro bazilikoje vykusių ekumeninių pamaldų metu popiežius Jonas Paulius II perdavė stačiatikių patriarchui Baltramiejui I dvi brangiausias ankstyvosios krikščionybės laikų relikvijas. Bažnyčios tėvų šventųjų Jono Auksaburnio (350–407) ir Grigaliaus Nazianziečio (330–390) gražinimas šeštadienio vakare iškilmingai paminėtas ir Stambule, buvusiam Konstantinopolyje, kur šia proga susirinko tūkstančiai stačiatikių ir katalikų.

Patriarchas Baltramiejus I, kalbėdamas Šv. Petro bazilikoje, aidint plojimams, pavadino šį įvykį „šventu ir istoriniu momentu“. Pasak jo, šiuo brolišku gestu Romos Bažnyčia pašalino „bažnytinę anomaliją ir neteisybę“. Konstantinopolio patriarchas pabrėžė popiežiaus Jono Pauliaus II indėlį siekiant krikščioniškųjų Bažnyčių susitaikinimo.

Prieš Konstantinopolio patriarcho kalbą buvo perskaitytas popiežiaus Jono Pauliaus II jam skirtas laiškas. Šiame laiške popiežius reiškia troškimą „bendrai siekti visiškos ir regimos vienybės, kurios savo mokiniams nori Kristus“. Rytų ir Vakarų Bažnyčiose gerbiamų Bažnyčios tėvų relikvijų perdavimas sudaro progą „nuskaistinti sužeistus atsiminimus ir sutvirtinti susitaikinimo kelią“. Šventasis Tėvas pareiškė nepaliojama ir ryžtingai siekias krikščionių vienybės.

Šeštadienio popietę patriarchas Baltramiejus I, lydimas Vatikano delegacijos, vadovaujamos Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos pirmininko kardinolo Walterio Kasperio, išvyko į Stambulą.

Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos pirmininkas kardinolas Walteris Kasperis Stambule, Šv. Jurgio katedroje, per Konstantinopolio patriarchato globėjo šv. Andriejaus iškilme ragino vėl tęsti oficialų teologinį dialogą tarp Katalikų ir Ortodoksų Bažnyčių. Pasak kardinolo W. Kasperio, Bažnyčios privalo stiprinti valią, žengti vienybės keliu. Kreipdamasis į patriarchą Baltramiejų I, kardinolas W. Kasperis sakė: „Relikvijos liudija mūsų pareigą bendrai perduoti išganingą Jėzaus Kristaus žinią visoms tautoms. Tai nėra negyvi kaulai, tai dviejų šventųjų, gyvenusių mums bendru tikėjimu, o dabar gyvenančių Viešpaties šlovėje, mirtingi palaikai“.

Relikvijų perdavimas paženklino kelias svarbias Bažnyčios istorijos suaktis: 950 metų po formalaus Rytų ir Vakarų Bažnyčių skilimo 1054 m., taip pat 800 metų nuo 1204 m. Kryžiaus žygio, kurio dalyviai žudė Konstantinopolio krikščionis ir pagrobė daugelį relikvijų. Šia data taip pat prisimenamas 1964 m. vykęs popiežiaus Pauliaus VI ir patriarcho Atenagoro I susitikimas, paženklinęs lemtingą posūkį katalikų ir stačiatikių susitaikinimo kelyje.

Vatikano spaudos centro vadovas Choakinas Navaro-Valsas (Joaquin Navarro-Valls) specialiu pareiškimu paaiškino, jog relikvijų perdavimo akto nederą vertinti tik kaip Katalikų Bažnyčios atsiprašymo ar pagrobtų vertybių gražinimo. Jis pabrėžė, kad nederą neigti „tragiškų XIII a. įvykių“, tačiau drauge priminė tai, jog šv. Grigaliaus Nazianziečio relikvijos jau VIII a. buvo atgabentos į Romą, siekiant apsaugoti jas nuo ikonoklastų naikinimo.

Posėdžiavo Europos Sąjungos šalių vyskupai

(KAP) Lapkričio 18–19 d. Briuselyje posėdžiavo Europos Sąjungos šalių vyskupų konferencijų komisija (ComECE). Po posėdžių paskelbtame ko-

munikate visuomenei teigiama, kad vyskupai sveikina diskusiją dėl „dvasinės ir kultūrinės Europos dimensijos“, taip pat reiškia pageidavimą dalyvauti toje diskusijoje. *ComECE* vyskupų nuomone, sveikintina tai, kad Europos parlamentas patvirtino naująją Europos komisiją. Drauge jie išreiškė apgailestavimą dėl iškilusių kontraversijų, kai filosofas Rocco Buttiglione, nominuotas kandidatu į Europos komisarų, išreiškė savo asmeninę nuomonę. Pasak vyskupų, kai kurie Europos parlamento nariai pasirodė esą „netolerantiški nominuotojo komisaro asmeninių įsitikinimų atžvilgiu, užuot žvelgę į jo gebėjimą atlikti politinę užduotį, kuriai buvo nominuotas“. Vyskupai taip pat pareiškė, kad reikia plėtoti transatlantinius santykius tarp JAV ir Europos Sąjungos.

ComECE vyskupai, komentuodami ES Konstituciją, apgailestavo, jog jos preambulėje nebuvo aiškiai paminėta krikščionybė. Išreikšta būtinybė reformuoti Europos ekonomiką, laiduojant Europos socialinio modelio gyvavimą, atsižvelgiant į globalizaciją ir demografinį nuosmukį. Pasak vyskupų, Europos socialiniam modeliui ypač reikšmingas šeimos vaidmuo.

ComECE vyskupai pareiškė nuomonę, kad kol kas anksti pradėti derybas dėl Turkijos priėmimo į ES. Pasak Europos vyskupų, tokios nuostatos priežastis yra ne tai, kad Turkijoje vyrauja musulmonai, bet kad čia nepakankamai paisoma žmogaus teisių, ypač religijos laisvės. *ComECE* vyskupų pareiškime teigiama, kad derybos dėl Turkijos priėmimo į ES yra politinis, o ne religinis klausimas, kurį reikia išsamiai aptarti Europos visuomenėje.

Vyskupai įvertino baigusio kadenciją Europos komisijos pirmininko Romano Prodi'o iniciatyvą įkurti specialią darbo grupę kultūrinei ir dvasinei Europos dimensijai apmąstyti. *ComECE* posėdžio dalyviams buvo pristatyta šios grupės darbo santrauka. Dokumente tei-

giama, kad vien ekonominė integracija nepajėgi išlaikyti Europos Sąjungos tokios apimties, kokia yra dabar. Du kiti integracijos motyvai: susitaikinimo siekis po Antrojo pasaulinio karo ir išorės grėsmė nebėra tokie paveikūs, kaip ankstesniais dešimtmečiais. Tuo pat metu darosi vis reikšmingesnis „dvasinis Europos integracijos veiksnys, bendroji Europos kultūra“. Pasak dokumento autorių, tam reikalinga politinė integracija, o šiai savo ruožtu reikia pamatinio solidarumo. Kuriant Europos bendrąją kultūrą nepakanka vien išvardyti bendrąsias Europos vertybes. Dėl skirtingų tradicijų šios vertybės skirtingai interpretuojamos. Kita vertus, neįmanoma galutinai apibrėžti, kas yra Europa. Ataskaitoje pabrėžiama: Europa nėra faktas, ji – užduotis ir procesas. „Europos ir jos kultūrinės tapatybės gyvastį palaiiko nuolatine sandūra su naujove, kitokyste, svetimybe“. Reikia vis iš naujo derėtis dėl Europos sienų, tiek vidinių, tiek išorinių. „Bendrosios kultūrinės Europos erdvės negalima supriešinti su nacionalinėmis kultūromis, taip pat ir juo labiau su konkrečia religija, pavyzdžiui, islamu“, – teigiama darbo grupės ataskaitoje. Toliau ataskaitoje iškelta „Europos solidarumo“ svarba. Ataskaitoje sakoma, kad šis solidarumas turi būti ne tik institucinis, bet jį privalo jausti Europos žmonės. Todėl vienas svarbiausių tolimųjų Europos politikos tikslų yra stiprinti šį solidarumo suvokimą.

Dokumente akcentuojamas viešasis religijų vaidmuo Europoje, galimas religijų indėlis stiprinant Sąjungos ryšius ir tapatybę. Europoje būta tragiškos patirties, kai religija lėmė susiskaldymus, o ne susitaikinimus. Dėl to mėginta atskirti religiją nuo politinės sferos. Tačiau religinės bendrijos ir šiandien yra įvairių Europos visuomenių ir kultūrų esmingi dėmenys. Religinės bendruomenės turi „potencialą sutelkti žmones“, ir tai reikia išnaudoti siekiant išvengti buvusių klaidų. Darbo grupė nagrinėjo taip

pat politinį islamo vaidmenį Europoje. Pasak dokumento, vis labiau juntamas musulmonų buvimas duoda „naujų galimybių ir naujų pavojų“. Tikslas nėra supriešinti abstrakčią „krikščioniškąją Europą“ su „islamumu“. Pasak konsultantų darbo grupės, svarbu integruoti islamą perkeliant jį į europinį kontekstą.

Šventasis Tėvas ragino vienuolius skelbti viltį

(KAP) Lapkričio 28 d. paskelbta popiežiaus Jono Pauliaus II kalba Romoje vykusio Tarptautinio vienuolijų kongreso dalyviams. Kongrese dalyvavę apie 900 delegatų iš viso pasaulio aptarė vienuolijų padėtį prasidedant XXI amžiui. Penkias dienas vykusio kongreso tema buvo „Meilė Kristui reiškia žmonijos meilę“. Kongrese aptarti po 2001 m. rugsėjo 11-osios iškilę religiniai ir visuomeniniai iššūkiai, taip pat daugelyje vienuolijų dėl pakitusių narių amžiaus proporcijų atsiradę pokyčiai.

Šventasis Tėvas paragino vienuolius būti vilties liudytojais „orientyrus ir atmintį praradusiai žmoneijai“. Popiežius paaiškino, kad viltį temdo neteisingumas, išnaudojimas. Esant tokiai padėčiai vienuolijų nariai turi daryti Dievo meilę regimą pasauliui ir sutrikusiems žmonėms duoti tikrą vilties pagrindą. Atsižvelgdamas į daugelyje vienuolijų vykstančias diskusijas dėl naujų iššūkių bei tikslų, Šventasis Tėvas ragino pašvęstojų gyvenimo atstovus drauge su vietinių Bažnyčių ganytojais atpažinti aktualiausias dvasines bei misijines užduotis.

Tarptautinės teologų komisijos dokumentas „Bendrija ir tarnystė“

(KAP) Lapkričio 18 d. paskelbtas Tarptautinės teologų komisijos dokumentas „Bendrija ir tarnystė“. Dokumentą pasirašė Tarptautinės teologų komisijos pirmininkas kardinolas Josephas Ratzingeris. Jame, be kita ko, teigiama, kad pirmi-

nio Visatos sprogimo ir evoliucijos teorijos neprieštarauja katalikų doktrinai apie pasaulio sukūrimą. 95 skyrių dokumento tekste paneigiama tezė, esą krikščionybė, nulėmusi industrinės visuomenės atsiradimą, drauge prisidėjo prie aplinkos niokojimo. Kitame straipsnyje svarstoma apie genų inžinerijos moralinį teisėtumą. Pasak Teologų komisijos, kai kuriais atvejais, pavyzdžiui, diagnozuojant Dauno sindromą, genų terapija gali būti naudinga. Tačiau jei genų terapija pasitelkiama „antžmogio“ kūrimui, klonavimui ar dirbtiniam apvaisinimui mėgintuvėlyje, ji smerktina.

Dėl Visatos atsiradimo Tarptautinės teologų komisijos dokumente teigiama, kad pirminio Visatos sprogimo teorija neprieštarauja prielaidai, jog medžiaga taip pat prieš „didįjį sprogimą“ egzistavo kaip Dievo kūrinys kita forma. Pasak Tarptautinės teologų komisijos, tikėjimui dieviškuoju kūrimu neprieštarauja ir tai, kad po pirminio sprogimo susiformavusi medžiaga sudarė palankias sąlygas gyvybei atsirasti. Komisija laiko nesuderinamą su krikščioniškuoju tikėjimu tik kai kurių mokslininkų pateikiamą radikalią tezė, esą evoliucija priklauso tik nuo atsitiktinumo ir natūralios atrankos. „Toks selekcijos procesas gali vykti tik tuomet, jei jis inicijuotas Dievo“, – teigiama tekste. Tas pat pasakytina apie žmogaus atsiradimą evoliucijos procese. Šis „ontologinis šuolis galiausiai taip pat priskirtinas Dievui – Kūrėjui.

Popiežiškoji pasauliečių taryba paskelbė bažnytinių judėjimų ir draugijų sąrašą

(KAP) Šventasis Sostas pirmąkart išleido išsamų Bažnyčios pripažintų katalikų pasauliečių judėjimų bei draugijų sąrašą. Popiežiškosios pasauliečių reikalų tarybos sudarytame sąvade yra duomenys apie 123 tarptautinės katalikų pasauliečių draugijas. Vidutiniškai vienai organizacijai skiriami du puslapiai, kuriuose aptariama jos istorija, struktūra, geografinis paplitimas ir dvasiniai tikslai.

Kol kas žinynas, pavadintas „Associazioni internazionali di fedeli“, paskelbtas tik itališkai, planuojamas versti ir į kitas kalbas. Dauguma žinyne minimų tarptautinių bendruomenių kilusios iš Prancūzijos, Italijos, Ispanijos ir Lotynų Amerikos. Žinyne įtrauktos tiek palyginti laisvos organizacinės struktūros draugijos, pavyzdžiui, tarptautinė katalikų publicistų draugija UCIP, tiek tokios, kurių nariai angažuojasi asmeniniais išipareigojimais: pavyzdžiui, Palaiminimų bendruomenė, „Communione e Liberazione“, Fokoliarų judėjimas ir kt.

Popiežius pabrėžė išskirtinį šeimos vaidmenį

(KAP) Lapkričio 20 d. kalbėdamas Popiežiškosios šeimos tarybos plenariniame susirinkime Šventasis Tėvas pabrėžė kertinį šeimos vaidmenį visuomenėje. Pasak popiežiaus, santuoka pagrįsta šeima yra „prigimtinė bei nepamainoma institucija ir pamatinis kiekvienos visuomenės gerovės elementas“. Kas suardytų šio žmogiškojo sambūvio ryšius, negerbtų šeimos tapatybės ir uždavinių, tas, pasak popiežiaus, „padarytų didelę žalą visuomenei, kurios dažnai nebeįmanoma atitaisyti“.

Šventasis Tėvas paragino tarybą pagalvoti apie galimybę pasitelkti patyrusius ir brandžias sutuoktinių poras, kurios padėtų sužadėtiniams ir jaunos poroms. Jaunoms sutuoktinių poroms santuokinio gyvenimo pradžioje tenka patirti didelių sunkumų pasikeitus gyvenimo aplinkybėms ar gimus vaikams. „Kviečiu jaunuosius sutuoktinius nuoširdžiai priimti ir branginti diskretišką pagalbą kitų sutuoktinių, turinčių ilgą santuokos ir šeimos gyvenimo patirtį“, – sakė Šventasis Tėvas. Popiežius taip pat paskelbė, kad kita Pasaulinė šeimos diena vyks 2006 m. Ispanijoje, Valensijoje.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
kun. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
vysk. Jonas Kauneckas
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Saulius Stumbra

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
Danguolė Misiukonienė / Klaipėda
Nijolė Puzanauskienė / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
Albina Saladūnaitė / Panevėžys
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI

Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.

ISSN 1392-6098

© 2004, „Bažnyčios žinios“